

Necessitat d'educació musical

als sentiments, generadors del caracter

«Are bé: si s'apropa algú que pugua aclarir aquesta foscor ab pensaments i mostrar als homes sas riquesas natives, ferlos veurer quants dons tenen, quant indispensable es cada un, quants poders sobre la natura i sobre els demás homes, quanta entrada en la poesía, en la religió i en las facultats que constitueixen el caracter; aquest que tal fassi, despertarà en élls el sentiment del mérit, los hi haurá suggerit nous camins de vida, nous llibres, nous homes, nous arts i ciencias, i élls s'adonarán que d'un viurer sota una esclafolla d'ou, han pujat a una gran cúpula, ahont vehuen el zénit per sobre i el nadir per sota d'ells.»

EMERSON.

«La música reporta una veritable cultura interior a l'ànima i forma part de la educació del poble.»

GUIZOT.

Quan ben lluny el pensament de la vida fadejosa de ciutat pesanta i atapahida, irrespirable i fosca, vareig rebre la vostra comanda de fer quelcom pera inaugurar vostres sessions musicals, de dirvos qualche cosa referent a música, siga en sa historia, siga en sa aplicació, siga en sa influencia en la vida, vareig quedarme de sobte tot corprés cop si una veu apenade m'hagués vingut á despertar d'un somni.

Dirigint una mirada al entorn vareig veurer una llum extraordinaria i una vida feconda que tot ho invadián: montanyes assolehiades, plans tupits de boscos i alzinars, prades florides, fruiterars i vinyas en contínua vibració i en constant desarrotllo de forsa vital i seguidament recullintme en mi mateix, vareig sentir la somnolencia y quietut del poble, la rutina que'l regeix i lo esbategar reposat del cor de sos moradors, vivint en perpétua fosca de sota sa llum vivificant y espléndida. Llavors os vegé a vosaltres, els de ciutat, trevallant infadigablement per la redempció de la intel·ligencia en sos aspectes de vida, ciencia i art, a fi d'assolir la "justa i benafactora expansió del ser humá" i m'apareguereu entre carrers tortuosos, mal sans e infeconds, parlant enmitj d'una inmensa remor abigarrade de lluyta crudel per la vida, i vareig sentir l'esbategar furient del vostre cor i em semblareu astres lluminosos avançant per un cel plé de foscor. Jo'm vareig trovar lluny de vosaltres

i lluny dels del poble, talment com si estigués dalt d'una cima desde hont pogués veurer ben clar als uns i als altres en llurs maneres de viurer, d'esser i de sentir, i pensant sempre en la comanda i deixantme guiar pel meu instint musical, començí a analisar desde'l meu lloc reposat els diferents sentiments que movien al vostre esperit sempre en tensió i als dels poble sempre en contínua somnolència; d'aquí vaig endinzarme fins a la formació del caracter i anant més enllá encar, volguí trovar com a conseqüència immediata la força i serenitat individual de cada manera de viurer. Hi han cosas que no poden apreciarse en tots sos detalls fins qu'un ha eixit fora d'ellas i aixís m'ha passat. Are que m'he trovat lluny de la ciutat, coneixentla com la coneixo, es quant he pogut estudiar serenament i ab atenció lo que més mou els sentiments del seus individus, lo que'ls dona caracter i ennobleix sa existencia. Per altre part al volguer establir comparacions ab la gent montanyenca que'n rodeja, quasi salvatje en coneixements propis pró sencilla de cor y de pensamientos, he trovat en sa mateixa sinceritat i franquesa d'emocions l'afirmació palpable o la negació ferma de las conseqüencias que, estudiantme a mi mateix i estudiant l'individu en general m'han suggerit las emocions i sentiments del cor, las evolucions del caracter, la elevació o rebaixement individual ab las causas qu'el produeixen i el testimoni d'altres intel·ligencias més elevades que m'han precedit i guiat en mas consideracions.

I aixís es com m'he format el criteri ab el qual puc donaros eixa petita conferencia, criteri que potser molts trovarán exagerat pró que jo trovo just, no sé si será per lo que diu Emerson que "unicament podém veurer a fora lo que tenim per dintre" o perquè moltes vegades jutjém els actes i emocions del altres pels actes i emocions propias. Siga com siga, jo ho sento aixís i aixís francament vos ho exposo.

D'Indy, desde'l punt de vista objectiu defineix l'Art: "Un sistema de vida "per l'ánima", es a dir, un medi de nodrir l'ánima humana y de ferla progresar, procurantli la doble alimentació del present i del esdevenidor, car l'ánima humana, no es solsament l'ánima individual, sino també l'ánima colectiva de las generacions cridades a aprofitarse de la ensenyança donade per las obras. Desde'l punt de vista subjectiu Tolstoï n'ha donat una definició també molt justa: "L'art", diu ell, "es l'activitat humana per la cual una persona "pot, voluntariament, i per medi de signes exteriors, comunicar a altres personas las sensacions i sentiments qu'ha sentit ella mateixa."

"Medi de progrés" diu lo primer "Poder de comunicació" afirma lo segon i veushaqui las condicions essencials pe'l desarrotillo de la vida colectiva de la humanitat.

I l'art s'ha dividit en diferentas formas segons los desitjos i necessitats de l'ánima. D'una d'aquestas formas es de lo que vaig á parlar per la influencia que té sobre el nostre esperit i per la part activa que pren en la formació del modo d'esser, ennoblint el caracter i com a próspera consecuencia, moralisant los costums.

No hi há pas cap dupte de que la música, com totes les altres arts, o potser més que cap de las altres arts, contribueix poderosament a la formació del cor humá i a la elevació de la intel·ligencia, per consegüent, al desenvollop moral e intelectual del individu i a la verdadera vitalitat i grandesa dels pobles.

Entra vagament al cor del home ab emocions indefinibles de tristesa o de alegria, despertantli incoscientment ansias de grandesa i desitjos de benestar, i poc a poc el sentiment que l'hi engendra va guiantli llurs actes y dominantli la pensa fins que pren forma en una idea que l'hi revela tot d'una la potencia del seu caracter i el fia que noblement pot arribar en lo tras-curs de sa existencia.

S'ha dit que sentiment es el germe de la grandesa humana i que no pot esser gran l'home que no sab sentir. Are bé, donchs res ens indueix tant al sentiment i a la emoció com la música i la paraula, tan necessaries l'una al cor, i l'altre a la intel·ligencia qu'arriben a ser complementaries en la vida dels grans homes. La primera inicia, la segona concreta. La paraula pot es-ser moltes vegades vuida de sentiment; la música porta sempre son bagatge d'idees. Gran es el poder de la paraula, mes aquesta mai ha arribat a dirnos lo que'ns ha dit interiorment la música, ni a portarnos a actes heroics com aquesta ens ha arrastrat ab sa potencia arrebatadora.

Las cançons de la mare en la infantesa son lo primer que compreném del viure i després ja aném capint paraules, i lentament, molt lentament arribém a precisar els objectes. La música es lo primer que'ns desvetlla a la vida i lo primer que en ella ens aconçola.

Generalment a tot arreu es procura desenvollop el caracter de les noves generacions per medi de passions i no per medi de sentiments, i aixó fa que avui día no abundan els grans characters. A un gran comerciant el domina completament l'afany per las riquesas, i a un polític el desitj de governar pera ensorrar als del partit contrari, i a un militar la set d'ascensos, i a un operari l'ansia de ser amo i fins a molts qu'es diuhen artistas no'ls preocupa altre cosa que'l nom i una posició ample que'ls mantingui sa amistansada, sas excentritats i sas disbauxas, i ab aquestas passions avassalladoras ofegan els sentiments que'ls farián ans que tot homes i l'home en lo sentit just de la paraula porta maravellosament brillant dintre d'ell un gran cor que es el que ha de nivellar tots los actes de sa imaginació i de sa intel·ligencia. No hi ha cap dignitat ni cap categoria social que puga realisar un bé relatiu a la humanitat si a sota del seu nom, de sas riquesas, de sos galons o de sa forsa no hi viu l'home, no hi viu un cor gran, engendrat pe'ls sentiments, qu'es lo únic del qual flueix un secret magnetisme pera fer grans cosas.

Tothom cerca el benestar en la posició més elevada respecte als altres i pocs molt pocs en la possessió ben complerta de si mateixos. Desde petits ja ens ensenyan á fer fortuna, mai a adquirir un verdader caracter propi en el qual pugam tenir complerta confiança i no saben que, com diu Emerson, la gran fortuna del home es el fruit del seu caracter.

Tot progrés i tota comunicació de pensaments é ideas que passant per la intel·ligència no hagi sortit del cor es falsa, y sos resultats han d'esser forso- sament contradictoris i desastrosos, i será més aviat un progrés cap a la des- gracia i desesperació que cap a la serenitat i la joia del viure.

Pera provar la influencia de la música sobre el nostre caracter i lo nece- cesaria qu'es pera regularissar las lleis de la vida cal no més observar la im- portancia instintiva qu'en tots temps se l'hi ha donade, sobretot a mida que l'home ha anat perfeccionantse en sa manera d'esser.

Sant Tomás diu que hi ha una misteriosa relació entre els diversos tons musicals i els distins sentiments o afectes de l'home, i aixó esplica l'us de la música i sa adaptació als diferents estats d'ànim de la vida com la eficacia que porta en si pera evocar i exaltar los varios afectes humans.

Tolstoï, lo gran pensador rus, demostra el poder de la música dient: "Es "cert qu'els efectes de la música son poderosíssims. Ella fa que ho olvidi tot; "la veritable situació en que'm trovo, i hasta jo mateix, i em fa creurer en tot "alló que no crec i compendrer lo que no comprenc donantme un poder que "no tinc"; i afirma aquest poder la llegenda d'Orfeu que ab las melodías de la seva música amansía las feres fentlas perdre sos instins selvatjes i la historia de David que ab lo so de la seva arpa asserenave l'esperit de Saul qui sentía las tempestas del furor i de la desesperació, i modernament en diferents relats de missioners que han anat a terras de salvatjes, hem llegit que atrahuen i desvetllan aquells cors fósils, sonant instruments musicals.

Considerantla també com a ennoblidora y conçoladora de la vida del home llegim a Schopenhauer cuan diu: "Després d'haver meditat llarc "temps apropósit de la essencia de la música, vos recomano la fruició d'aquest "art com la mes exquisida de todas. No ni ha cap que obri més directe i fon- "dament, perquè no n'hi ha cap més que reveli més directe i fundament la vera "naturalesa del mon. Escoltar grans i hermosas armonías es com un bany d' "ànima; purifica de tota taca, de tot lo dolent i mesquí, eleva al home i el posa "d'acort ab los més nobles pensaments de que es capás, i allavors compren ab "claretat tot lo que val, o més bé, tot lo que podría valer"; i a Wagner cuan definintla, escriu: "No es possible concebir l'esperit, la essencia de la música, "sens relacionarla directament ab l'AMOR qu'es l'ànima d'aqueix art diví. "Sense l'AMOR no podría existir en absolut." Després afeigeix: "El cor té sa "manera d'expresarse en el só, i té en la música son llenguatge artístic i re- "flexiu. La música es l'amor del cor en la plenitut de sa forsa, i l'amor qu'en- "nobleix la voluptuositat, que humanisa el pensament abstracte. Es la més "sobrehumana de todas las arts, segona manifestació del mon, revelació per "medi del só del inconquerible misteri de la existencia." I are, estudiantla com a força moral recorrém al testimoni de Schumann cuant diu: "L'estudi "de la música i de sa historia i la práctica de las obras més perfectes en sos "diferents estils, ensenyará a evitar mellor la vanitat i la presunció," al del sabi bisbe de Vich, Dr. Torras i Bages que en sa pastoral "La música educa-

“dora del sentiment” ens ho demostra palpablement: “L’home”—diu—“no es una pura intel·ligència, ni un esperit independent, sinó que compost d’ànima i de cos té passions, i si sobre de la intel·ligència exerceixen gran influència los principis, sobre de las passions obran ab molta eficacia los sentiments, i per aixó la música, qu’es l’art de mouer los afectes, governa també las passions” i en un altre paragraf continúa dient: “Las passions humanas senten diferentes i molt oposades atraccions, i segons la que segueixen los homens, o be s’enlairan a la dignitat d’una vida pura, serena i noble, o s’enfonzan en lo abim del vici, de la desesperació i de la ignominia, i las passions son com lo vehícol ab que fém lo viatge de la vida, o més exactament, las passions son l’impuls, la força que dona moviment al vehícol, i com la música obra ab gran forsa sobre las passions humanas, d’aquí la gran importancia qu’ella té en la educació dels nostres sentiments.”

He llegit moltes biografías de músics i en ellas no hi he trovat mai cap d’instins perversos ni de mal cor. Tindrán raresas, sigularitats i defectes com forsosament han de tenir pel sol fet d’esser homes, entre els quals no pot capirse la absoluta perfecció, pro, en el fons, tots, i els més grans i de més talent, estan dotats d’una fermesa extraordinaria del caracter.

Sócrates afirmave que “solsament els artistes dignes d’aquest nom son verament sabis perquè ho son en realitat i no en apariència” i Proudhon digué que “de totes les classes de la societat, la dels artistes es la més abundosa en ánimas senceras y en characters nobles.” Dels artistes, podria ben be afegirshi, els que mes posseheixen aquestas qualitats son els músics. Llógic es que aixís siga atesa la importancia sobrenatural i el poder misteriós que ha adquirit la música, en tot temps, sobre las facultats espirituals o inmaterials de la humanitat.

En totes las religions l’hem vista formant part inevitable dels cultes sagrats a fi de trasportar lo sentiment del home a regions mes elevades i preparar d’aquest modo l’enteniment a una comprensió més directe entre la vaguetat inmensa de lo etern i la realitat atómica de lo que vertiginosament deixa d’esser.

Aixís com les pregaries, els llibres de meditació i las vidas dels sants ensenyan a soportar las penalitats de la vida i per la resignació tractan de portarnos conçol, un choral protestant de Bach, una frase d’orgue de César Frank o qualque motet de Palestrina en la esglesia, ens allunyan d’aqueixas penalitats enseynantnos a olvidarlas i ens omplenan de dolçura inefable engdrant en nostre ser la esperança d’una omnipotencia esdevenidora, doncs sa armonía es la promesa santa d’aquell benestar etern que continuament viu en nostres desitjos.

La música la trovarém solemnement grandiosa en las lluitas dels homes antichs, enardintlos i fentlos valents i coratjosos ab el só dels clarins, trompas i corns brutalment aixordants i enervadors que, ubriacantlos ab fal·lera de victoria benefactora, los hi ennoblia i purificave el fi de la lluita fratricida

que ab tot y esser scmpre reprobable ho es molt més quant, are, entre el retruny del canó te per únics sons d'enardiment els crits enragollats d'odi i venjansa i las paraulas xorcas i grolleras que folls vomitan los que sols lluitan, salvatjament, sens altre ideal que destruir tot lo que s'oposi a llurs maldats i conveniencias vils.

La trovareu, amotllantse a tots los estats i condicions socials, en las diversions públicas dels pobles; en la intimitat de las familias i en las corts dels magnats elevantloshi l'ideal i temperantlos ab escafl d'amor com raig de lluna, parpelleix d'estel o rosade de nit de primavera.

La trovareu, esperantvos sempre, en la solitud de los vallès i las montanyas, serena i riallera, feta de sons de campanes, de murmuris de fonts, de flaviols i cançons de pastors, de conversas d'aucells, remors d'oreig i fregadiç de fullas, corprenentvos i breçantvos un somni dolç d'assoliment de desitjos sense anyorances d'altres alegrias, ni ánsias adelerades d'altres glorias.

La trovareu en tot i á tot arreu (els que sabreu cercarla i fins l'hi presentireu els que sereu tant desgraciats que no podreu compendrerla) com una mare amorosa amanyagant la humanitat que plora.

La tristesa es un patrimoni qu'ens llegax la existencia i si no procurem en lo possible vencerla, ella s'apodera de nosaltres i ens fa inassolible l'ideal que acariciém en nostra pensa.

Joan Pau Richter ens diu "qu'en l'individuo, qui ha de realisar-lo aqueix "ideal es la educació." Emerson descriu la educació dihent que no es altre cosa que "la sugestió de certs pensaments fonamentals, que son notas mestras en "la música de nostras accions" i Chateaubriand afirma que "la música adorm "la tristesa en los cors agitats"; doncs, consequentment, la "educació musical" ha d'esser altament profitosa pera nosaltres.

"No pot duptarse de que la música conté el germe de totes les virtuts;" — escrigué Voltaire:—"aquells que no'ls conmuu la música no més son com "parables a troços de fusta o de pedra". "La joventut ha d'esser donç ensinestrada en la práctica d'aqueix art divi" i Shakespeare posa en boca d'un dels personatjes del "Marxant de Venecia" que "l'home sense música en si "mateix, que no's trova emocionat pel concert dels seus armoniosos, es propens a las trahicions, a las stratagemas i al robo; els moviments de la seva "ánima son foscos com la nit i sas afeccions negras com l'Ereb." "No vos en fieu pas d'aital home".

Are resumint (que crec massa he abusat jo de vostra paciencia i bona voluntat) si hem provat la influencia de la música sobre els sentiments del home ja siga revestint los actes d'aquest d'una saviesa i potencia extrema, ja siga ennoblint i conçolant llur vida o considerantla simplement com a força moral entre las multituts que's rabejan en las passions, i reconeixent per altra part que el caràcter del individuo i dels pobles es l'aplec o conjunt de sentiments i emocions que han anat rebent de lo que'ls volta i acompanya en

lo transcurs de sa existencia ¿com podrém negar la necessitat intrínseca que tenen d'instrucció musical aquestos sentiments i aquestas sensacions que pausadament van formant nostra personalitat i ab ella la del nostre poble?...

De necis i malvats es negarla. Y si no la neguém ¿com procurarém atendre-la?...

Fa verament llástima considerar la escasa importancia que se l'hi dona i la poca protecció que oficialment i particularment, reb la musica en aquesta avui tant industriosa, tant rica i tant próspera Barcelona.

Mai hauria pogut sospitar que, contant ab medis com conta aquesta ciutat, abandonés a un tant gran descuit tot lo que afecta á la educació del esperit (art en general i música en particular) i no s'averkonyís de mostrar tant baix l'argent viu que marca els graus en lo termómetro de sa cultura.

Ni el govern ni els ajuntaments es cuidan de consolidar la ensenyansa d'aquest art donantli la importancia que's mereix. Tenim los conservatoris i las escolas de música completament descuidadas; no tenim ni un sol local pera concerts ni un bon teatre; no's fomentan las energías ni empresas personals i si algun artista nostre hem tingut ha sigut gracias a la ensenyansa i protecció que ha rebut del estranjer.

¡Y la música com retrata al poble!... ¡La decadencia com s'agermane ab la decadencia i rebaixament de costums d'aquest!... ¿Volen mes prova que á Espanya ahont tot es del "género chico"?...

Ningú pot negar l'esperit musical que ja de molts anys viu en lo carácter alemany, l'interés qu'es pren l'actual Emperant en tot lo que siga fomentar i desenvolupar seriament aqueix art, (imprescindible en la cultura dels pobles) entre els seus súbdits, conservant la tradició gloriosa de sos antepassats que tan bona sava els deixáren. Per aixó l'alemany d'avuy día es de las nacions que portan la devantera en la civilisació moderna.

¿Es que'l malestar social es poch i hem d'aumentar encar el nombre de fábriques ahont, convertint els homes en máquinas, els cors es petrifican i els sentiments s'embruteixen, disminuint aixís els homes lliures i de cor noble que sols pot engendrar una educació elevada i perfecta en tots sos complements que desvetlli els sentiments generosos que dormen al fons del ser i cambihi, inoculant en éll quelcóm de grandesa i d'ideal, nostre caracter tant poruc, retret i adust?...

Nostres ánsias i nostre trevall no han pas de portarnos a n'aquest fi; es molt just el desitj de guanyar per atendre a la subsistencia i a las necessitats corporals, mes es indispensable que aixis com procurem el sosteniment del cos no deixém tampoc decaure l'esperit.

Recordo una sentència pèrsica que diu: "Estimar la vida per interés es "cosa de mercaders; estimarla per temor, cosa d'esclaus; estimarla per amor "i agraument, cosa d'homes lliures."

Mes, "ni lo bó ni lo dolent durarán per tots temps"—diu Ferdussi—"lo "mellor es deixar bones obras com a recordance", doncs tot en aquest mon

evoluciona i cambie i es innegable que seguint aqueixa llei, ha d'evolucionar també el nostre caracter. Ara, pera que aquesta evolució siga endreçada vers lo camí del perfeccionament, sens cap dupte qu'hem de comensar pera educar i emocionar dignament els sentiments dels que mes tart han de constituhir caracter a fi de que aquest siga, gran, sencer i noble pera nostra propia honra.

Considerém finalment, en consecuencia, el poder de la música com a potencia moral i com a potencia conçoladora de tots els trevalls i penas de la vida; apliquém sa influencia sobre els sentiments i nivellem ab ella la educació dels fills i haureu fet un gran bé a ells mateixos i al nostre poble.

La música es tant necessaria com el llegí i escriurer. Aixís ho deuría compondrer la Societat Barcelonina d'amics de la Instrucció al proposar la ensenyansa d'aquest art obligatoria en tots los col·legis, tal com se fa a Alemanyahont la música forma part de la educació i en tots los centres d'instrucció tant de nois com de noies s'ensenya el cant a tothom sense excepció, començant las clases ab un chor llohant l'estudi, el respecte als pares o qualque tema patriotic o religiós, i aixís lots els joves alumnes son ja músics en petit.

"Mes cal saber que no riquesas; car lo saber et guardará e tu tens de "guardar las riquesas". "Lo saber senyoreja e las riquesas son senyorejades; las riquesas mimven gastantse e lo saber aumenta desprenentse," record haver llegit en un llibre de paraules arábiques.

Trevallém doncs tots en lo restabliment i propagació séria de l'art musical i eduquém en ell nostres fills pera despertorlosi la grandesa de l'ánima i desterrarlosi del cor tot instint malvat o mesqui, ensenyantlos a sentir i a emocionarse i aixís la generació que haurém engendrat será honrada i noble i l'hi haurém trasmés l'exemple de lo que haurá de fer ab llurs fills.

No més haurém de tenir grabat en nostre pensa ab materia més borrrable aquell prover bi tan hermós de Salomó.—"Corona dels vells, los fills de llurs "fills; gloria dels fills, los pares llurs"—y aixó sería el nimbe de llum que adornaría nostre testa aclarint i hermosejant el camí per ahont han de fer via els homes de demá que portarán en llurs venas la sang nostre. (1)

JOAN LLONGUERAS.

Bruch, 25 Agost 1903.

(1) Aqueix trevall fou llegit a la Vetllada Musical celebrada pel Centre Fraternal de Cultura el 30 d'Agost passat.

Traduccions d'Horaci

Profecia de Nereu sobre la ruina de Troya

(Oda XV. Llibre I)

*Quant s'emportava'l mal pastor á Helena
mars á través ab sas idálias naus
junyint los ayres á forsosa calma
profetisá Nereu horribles fats:
«En malhora t'endús á la que Grecia
ab nombrosos estols recobrará
conjurada per rompre ton nuviatge
y'l regne secular dels teus passats
¡Ay, quanta de suhor s'espera als poltros
y als cavallers! ¡Quin dany entre'ls Troyans
vas á causar! Ja l'elm y la rodella
prepara Pál-las, y'l furor insá.
En va orgullós ab lo favor de Vénus
la flonja cabellera clenxará
y ab la cítara cobarda entre las damas
dividirás tos agradables cants.
En va farás per evitar las llançes
contrarias á ton tálam nupcial
y las punyents sagetas de Candia
y'l soroll dels exércits, y l'encalç
del volador Ayáx: ja vindrá una hora
que ab la pols tos cabells s'enllordarán.
¿No veus ¡ay! á Nestor lo rey de Pile?
¿No veus á Ulisses de ton poble espant?
Ja'l moment ve en que Teucre Salamini
t'ha d'escometre impávit fent costat
ab Estenélus, en lluytar tan destre
com en guiar las regnas dels caballs.
Ja vindrá temps que á Merió conegas:
ja Diomedes més afortunat
que no fou lo seu pare, en vivas ansias
s'arbora de trobarse al teu costat.
Mes tu fugirás d'ell ple de temensa
y ab panteig anhelós á tall d'isart*

*que dexa'l pasturar, axís qu'ovira
lo llop á l'altra banda de la vall.
No foren pas aquestas las promesas
que feres á ta aymada. Dilatar
podrá l'enuiig d'Aquiles alguns días
d'Ylió y sas matronas lo mal fat,
mes passats nou hiverns la flama grega
per sempre arrasará'ls palaus Troyans.*

A Valgius

(Oda IX. Llibre II.)

*No sempre desde'ls núvols se despren
la pluja sobre'ls camps humiteiats,
ni'l mar Caspi's remou continuament
ab la empenta del trángnls desfermats,
ni en la Armena regió, Valgius amich,
s'hi veu eternament la balba neu,
ni'l Aguiló sacseja ab gran fatich
els alginars del Gárganus, ni's queda
viuda de fulla eternament l'arbreda.
Mes tu sens treva ab planys de desconhort
cantas de Mysteu la llunyana mort
y'l sentiment no't fuig
ni quan l'estrella matutina neix
ni quan la llum del sol rauda decreix.
El vell Nestor va viure tres etats
y no plora pas sempre á son volgut
Antilocus; ni'ls pares desolats
anyoraren molts anys continuats
á Tróilus mort en plena joventut.
Deixa't de quexas, donchs, y de tristesas
y cantem mes aviat
del nostre César las triomfals empresas
pels márges del Niphates congelat.
Al Eufrates cantem qui desde'l jorn
que son poble vençut fou fet esclau
averkonyit s'esmuny molt més suau,
y als condemnats Escitas
á galopar dins més estretas fitas.*

A l'home iust...

Oda III (1) (Llibre III)

*A l'home just y ferm en sos empresas
no'l poden torce las passións encesas
del poble vil, ni'l rostre amenassant
del déspota, ni l'Austre que desfet
domina en l'Adriátich inquiet,
ni'l bras potent de Jove fulminant;*

*si'l mon cau fet engrunas,
incommovible'l ferirán las runas.*

*Ab l'art aquexa á la regió esplendent
muntaren Pól-lux y Hércules errant:
y en mitx dels dos, August avuy s'assenta
la ambrosia dels deus saborejant.*

*Ab l'art aquexa, oh Báccus, obligares
los tigres á arrastrarte, quan formares
al jou son coll indócil; y Quirinus
ab l'art aquexa y'ls corcers Paterns
fugir pogué l'abisme dels inferns.*

*Al veurel Jíno en lo consell diví
ab acent agradable parlá axí:
«Ilión, Ilión, una estrangera
va reduhirte á pols y un jutge impúdich:*

*que ja de temps enrera
dençá que Laomedón hagué romput
la pacte que ab los deus fou convingut,
junt ab son poble y ab ton fals senyor
restares comdemnada
de Pál-las al poder y al meu furor.*

*L'hoste fatal d'aquella Helena impura
ja avuy no mostra pas son esplendor
ni la casa de Priamus perjura
rebat als Grech ab lo socors d'Hector.*

*Ja ha tingut fi la guerra encoratjada
que ab nostres disensións fou allargada:
per xó desdich avuy de bona gana
mon vell ressentiment*

(1) Horaci escrigué aquesta oda pera apartar á August del propòsit que tenia de traslladar á Troya la capital del imperi. Per axó despres de alabar la constancia posa en boca de Juno un parlament que va á ser una anatema contra la esmentada ciutat. Cal advertir axó puig de lo contrari l'oda sembla ressentirse de falta d'unitat.

*Mes hont te'n vas, oh Musa? No s'avenen
ab la rustega lira fets tan grans:
deixa't dels deus y'ls parlaments que tenen
y no'ls profanes ab tos pobres cants.*

LLUIS GISPERT, SUBDIACA.

Un nou poeta Mallorquí

En el darrer Certamen de Palma ha obtingut el premi ofert pel Ilm. Sr. Bisbe de Mallorca el jove seminarista Llorens Riber.

Hem rebut del autor el poemeta premiat, y n'publiquém avuy els principals fragments, en que hi resplandeix veritable inspiració. Parlant del autor diu aixís M. Salvador Galmés, qui l'coneix bé:

«Totes ses poesies giravolten en torn de la Fe, totes s'enlayren dins l'ambient august de la religió dels nostros avis, dins totes y cada una d'elles s'hi sent bategar amb forsa l'esperit cristià, pero prenint una forma purament local, quedant despullat, se podria dir, de la seva *catholicitat* essencial y aparaxent amb la fesomia propia, típica, tradicional que per forsa ha d'haver adquirida a Mallorca per ses condicions y caracters geografichs. Amb una paraula, en les poesies d'En Riber, la nota religiosa vibra sempre unisonament amb la nota patria, l'esperit cristià apareix sempre informat per l'esperit regional y aqueys dos elements a la calor d'un sentiment intens, vivissim, l'Amor, se fonen, se compenetren, adquirexen vida, resultant una unidat harmónica.

Aquexa harmonia es tal volta la nota mes característica d'En Riber.

No té ni una poesia que no sia fundament religiosa, que no cant una gloria regional, que no deixi traslluir un'amor encesa en vers del objecte cantat, y es qu'En Riber no mes polsa sa lira per enaltir les manifestacions regionals de la pietat cristiana qu'amb mes forsa encativen la seva inspiració.

En sa infantesa formá part de l'Escolania de Lluch y son estatje sota la teulada de la casa pairal de Mallorca, al arredós dels plechs protectors del mantell de nostra Patrona, engendrà dins son cort d'infant una flamerada d'amor envers d'Ella, qu'esclata, nin encara, ab una «Oda sáfica» ingenua, candorosa, expressió de sos tendres sentiments, que temps després fou guanyadora d'un premi en el Certamen Marià de Lleyda de 1899; y mes envant, l'any 1902, amb l'hermós poemeta «Brots de Romaní» aon celebra amb sentiment de poeta y fruició d'amant les tradicions y llegendes de la trovalla de Nostra Senyora de Lluch, y desplegament successiu de la seva devoció dins Mallorca; poemeta que fou premiat en el Certamen Científich-literari del Seminari Conciliar.

Als 14 anys entrá En Riber dins l'internat d'aqueix Establiment, aon encara permaneceix a-les-hores, y dins son recinte sagrat la seva anima s'es desclosa y esbadellada embeventse amb la saba de pietat qu'es troba dins totes ses poesies. D'aquestes ne té moltes; algunes, pocas, premiades y les altres, en sa major part, inedites y les belleses de les quals ensaboreix tot sol, dexantles fruir de vegades als seus amichs mes corals.

En cuan a sa forma pot ser que algunes de ses poesies se ressentin una mica de culteranisme, que no's presentin amb tota la naturalitat y fluidesa que foren de desitjar, pero aqueys defectes, qu'En Riber coneix y malevetja evitar posant tot l'esment possible per conseguirho, son ben passadors en un jove, un atlot que dins la república de les Lletres no es arriba encara a l'edat legal de la *pubertat*.

Amb tot, crech qu'En Riber será un continuador digne de la tradició poetica mallorquina; es una esperansa de la nostra literatura regional.

Un'anima tan eminentement mallorquina com la del nostro poeta, y tan profundament relligiosa no podía menos de sentir amb tota la intensitat del entussiasme la veneració y amor a la B. Catalina Thomás unint a s'aureola de benaventurada l'encant amb qu'es presenta la comparicia qu'encarna amb tota sa puresa la tradició relligiosa-popular de Mallorca. Y En Riber l'estima amb deliri, amb passió. Bona prova n'es la carta en qu'em participava el trionf del «¡Revertere, Sulamitis!» y en la que, al mateix temps qu'atribueix a la Beata l'exit obtengut, li en fa ofrena del premi.

«La Beata, diu, que quan era nina era tan afectada de cercar y cullir floretes blaves, segons duen les seves biografies, cullirá un lliri blau la nit del 14 d'Agost allá ont manco podía pensar ella que se'n hi fessen: demunt la postissada d'un teatre.....
d' Ella será.»

Aquex culte, veneració y enamorament d'En Riber vers la Beata feren brollar ja fa temps l'idea primitiva del poema, que li bollía dins el cervell a totes hores, fins que la publicació del Certamen literari de les Fires y Festes d'enguany fou la causa ocasional y determinant del seu vertader moment historich.

Per durlo a termey beure directa y immediatament sa inspiració recorregué amb passió d'enamorat Valldemossa y So'n Gallart, lloch desd'aon la nostra Beata, el lliri de les nostres valls, la violeta dels nostros boschs escampá arreu per tota l'Illa mistichs perfums de virginitat, amor y humildat, perfums fragantíssims, qu'encar'ara duren y en crexensa progressiva s'extenen per tot el mon catolich.

«Vull cantar la Beata pagesa, me deya un día, la Beata de devantal, gipó y rebosillo» y vat-aquí la rao de no mes considerarla baix d'aquest aspecte en el «¡Revertere, Sulamitis!»

Dues parts conté el poema: Valldemosa y So'n Gallart, o sia, la Beata nina y juven-sana, dexantla en el moment de partir cap a Palma a contreure mistichs desposoris amb son virginal Espos.

Al poema li falta, donchs, una part, la mes monotona per noltros, segurament la mes variada per ella, en la que els extasis, col-loquis y defalliments d'amor a Deu se succehían seguit-seguit. Aquell *fulcite me floribus, stipate me malis quia amore langueo* de la enamorada Esposa dels Cantars constituía l'estat habitual de sa angelica vida. Pero ¿qui será capás a entrar dins el santuari misteriós aon l'Amor divina ablama amb perpetua flamerada el cor puríssim d'una verge?

Per axó, diu En Riber que no s'arrisca a pendre el vol cap a tan sublimades altures; que li manca inspiració. Jo, no obstant, crech que la seva indecisió regoneix un'altre causa, y es que la vida de la Beata dins Santa Magdalena se desclou paralelament a la de totes aquelles animes qu'arribades al d'*il-luminació* gosen a-pler les dolsures de l'unió

amb Deu, constituint cada una d'elles no mes qu'un episodi de la marevella, feconda y perpetua vida de Santedat de l'Esglesia Catolica; y per axó, crech jo, per pendre la Beata en gran part sa fesonomia mallorquina dins el claustre, es que ja no interessa tant al poeta. Apesar de tot, un día farà un ensay en que no sia mes que per completar el «¡Revertere, Sulamitis!»

Tot el poema ve a esser una aspiració ardenta, una expansió genial de la seva ànima de poeta, síntesis plastica dels sentiments indecisos, de les aspiracions vagues de l'ànima de Mallorca al veure aproparse la desitjada canonisació de la nostra paisana. «Tornau» li diu amb ingenuïtat encantadora y ardentíssim desitj. ¡Oh sí! «Tornau amb los »raigs y diadema dels Sants axí com venguereu un día amb les insignies dels Beats», y dins aqueix crit anyoradivol, lema del seu cant, se condensa tot el «¡Revertere, Sulamitis!»

Aqueix sentiment patri y piadós es el que dona unidat a la composició y dins la seva virtualitat En Riber hi dexa divagar sa inspirada fantasia amb afanys de passió, amb vols de pregaria, amb entusiasmes d'enamorament, amb deliquis de anyoransa qu'es traduexen en varietat harmónica de cants, bell esclat d'esplays lirichs sentits y expressats a la mallorquina, vivificats amb llecor y saba del agre de la terra, amb lo diapasson de la Fe, Patria y Amor.

El seu conjunt forma una salutació matiner, un concert d'Aubada entonat a les celicas resplandors precursoras de la canonisació, que brollant de la Ciutat Eterna comensen a escampar sos raigs suaus y vivificadors per demunt l'horitzó de la nostra *Rogueta* y de tot el mon catolich, reflectintse al matex temps dins la consciencia del poble mallorquí y coloretjantla amb les somnioses y matissades vermellors de l'hora-baixa.»

Nosaltres saludém gojosos al nou poeta, y esperém que la personalitat del cantor de la *Beata Catalina* se farà cada día més plena y robusta, fins a ocupar un lloch d'honor en nostra literatura.

Revertere Sulamitis

ESCOMESA

Avuy, que en viu esclat, la poesia
escampa arreu perfums de pagesa
amb ses cansóns d'istiu,
retreu també ma lira, la donzella
que reverbera, ó Teix, com una estrella
demunt ton front altiu.

De lliris blanchs la fraternal florida
tantost Ella nasqué, queda marcida
al peu de lo seu breç;
mes gran, be rebutjava tota vesta
que li posás sa mare per mes festa
son cor de tot després.

Oh! Per bona no haurá de rebutjarla
la vesta que li tix en nostra parla,
pero'm sab greu l'haver de mostretjarla
en tan lluhit estol.

Mes ¿que hi pot fer ma mussa casolana!
Apunt no vaig tenir faldes de grana, (1)
ni cusir sapigui á la castellana
mantell de girasol.

LA NAXENSA (1.º de MAIG 1533)

Jamay altre mes de Maig
dará tan belles primicies
al poble humil que te'l Teix
per capsal ont se reclina,
com el qu'enguany, tan profús
escampa sa floredissa
Aquells puigs semblen altars
enflorats fins dalt la cima,
altars que esperen quelcom
de bendició divina.
Floreixen los camps arreu
vessant perfums y armonies
y dins una alcova humil,
aont la ventura hi nia,
en sa cansada tardor
refloreix Na Marquesina.
En sos pits sent revenir
l'aufana de llet dolcissima,
y en son cor un riu d'amor
puja en crexensa efusiva.
Ha tret ja per seté pich,
perfumat de senyorida
el blanquissim menuday
y'l corcat bressol d'alzina
que te per molla suau
manat espinós de aritjes.
Com neu de nit de Nadal
blanquetja la tendra nina
a qui dona'l nom ardit
la martir d'Alexandria,
mes perque ostentás blancor

que del cel fa les delicies
si no la venen els ulls,
l'Esperit que vivifica
va regenerar son front
amb l'ala humida de crisma
exint del rabeig divi,
nimfea tot juts florida.
Lo cel de festa's vesteix...
y dins un clar de celistia,
amb aarónichs perfums
cayentli la barba unguida
en róssech de pi nevat
per s'estola purpurina,
ja s'hi entreveu Ramon Lull
que amb braç vencedor agita
la palma, que va aplegar
pels arenals de Bugia.
Un inefable somris
ungeix la seva faç mistica
y minbeja lo bressol
florit de sa compatricia.
A sa ullada de vident
ja s'escorr'la seua vida:
Ella la Roca amb lo cel
novament refermeria,
entre vinyes y fonoll
la faria Amor cativa.
Ella entre flors y sospirs
de bell nou habitaria,
fins per Ella Miramar (2)
treuria nova florida...!

EL MOLI

Son pare n'es moliner,
y quant relleva á son pare
Na Catalina gentil
be ho coneixen les veinades:
el blat torna mes retent,
la farina es molt mes blanca
y'l vent que cull el moli
té mes sedosa halenada

De bon mati, com aucell,
pren del éxtasis les ales
la molinera, tot just
allá dins la Seu llunyana
el sacrifici incruent
lo sacerdot renovava.
Com un sol a son mitjorn
ja s'alsa l'hostia sagrada,
y en desfici mes intens
aquella vida s'apaga.
Cruix la mola com un cor
contrit qu'l dolor aplanava
tot adorant el moli,
en concéntriques volades
convuls un àngel pareix
que's tapa'l front amb les ales,
los puigs senten estremir
de goig intern llurs entranyes,
la mar qu'endins ja desclou
la seva planura vasta
a tal hora y a tal punt
halena el vent amable,

CAMI DE LA FONT

¿Aont va, tan alta nit
la nina aixerida
portant en son cap, airós
un canti d'argila
per lo caminal desert
que dú a Son Bautista?

Per nimbejarla, ha guaitat
la lluna tranquila
adins l'alcoveta humil
ont ella dormia,

dementres que ella amatent
com de festa s'engalana:
sobre'l vel de sati blau
s'en posa un altre de plata,

Sobre un aspre badaluch
torreja el moli encar'are
sense que pugui a-n'l vent
reprendre l'alta volada.
Tot donant lloch a un freu
a l'esquerra se decanta
llevant el turbant moresch
calva la testa, Na Fátma (3)
y endins, endins se desclou
com un estotx d'esmeraldes
el pla que allá a l'entrellum
corona lo puig de Randa.

¡Se miren com dos altars
estes altures sagrades!
L'una porta'l front ungit
de Ramón Lull amb les llàgrimes
y mostreja el nom de Deu
com a possessoria marca;
l'altre conserva l'olor
de la poncella mes casta;
descoronat el moli
hi resta com candelabre,
l'heura s'hi penja en domás
y la ginesta lo daura.

y l'ha presa per somris
de l'auba divina.
Prou li dirà quina hora es
amb veu argentina
la campana del Convent
qui toca a matines.
Mitja nit! Hora d'horror
pensa Catalina,
y per son cos tot arreu
la pell s'esgarrifa.
Lenta la veu persistent

que crida a matines
desvetla l'eco, adormit
su ran dels abismes;
l'eco desperta a la flor
que tot just somia,
la flor mes olor vessant
desperta l'alzina,
l'alzina al bosch y lo bosch
la mar safirina.

¡Hora solemne en que apar
que a mágica cita
naturalesa obeint,
s'axeca a matines!
D'allá del fons del Convent
remor sorda arriba,
remor de salms al ratjar,
y aleteigs d'antifones.
La mar calmosa, a lo lluny,
reprén ja sos himnes
talment un orga gegant
massell d'harmonies.
¡L'inspiració d'un *vident*
apar que hi revisca!
Mes prop gemega la font
com arpa davidica
l'arbreda de per l'entorn
s'espolsa estremida,
tot adorant los estels
indecisos brillen
axis com devant l'altar
la llantia eucaristica!

Per una escala de llum
de llum que s'empina
encaxant lo cel rogent
amb la terra humida
Sant Antoni d'habit iós

a la gentil nina
per reconfort oportú
li fa una visita

Flotant román per la nit
l'inmensa percinta
com sobre vesta de dol
joyell de núvia.

La pren lo Sant per la ma
tot fentli de guia,
y a l'ull frescós de la font
lo canti d'argila
hi para per rebre el raig
de sa plata liquida.
La font no gemega ja,
que apar que li riga
gojosa de dar sos dolls
a Na Catalina.
¡Li donaria mes tost
sa vena escondida!

Quant se'n tornava, ja ple
lo canti d'argila
s'adhereix en esperit
a la salmodia.
Llavors cantaven tot just
finides matines:
«Oh Deu, oh Deu de consol
no be trenca'l dia
y s'alta llum prevenint
mon cor ja vigila.
L'ànima te set de Vos
fontana de vida
en est desterro desert
sens aigua y sens vies»

PASTORETJANT

I

De cap a la mar
s'ajeu una rampa
ont creix lo fonoll
mari qu'endomassa

de vert, aquell blau
de mar reposada.
Pel lloch penyaler
pasturen les cabres,
si son color d'or
d'endins la mar vasta

assemblen talment
ginestes daurades,
murteres en flor
mes be si son blanques.

Pastora escayent
esment ja les para
la flor virginal
d'aquestes montanyes.

II

D'altars primitius
a faysó, s'escampen
del vell olivar
les soques sagrades.
D'un culte proscrit
a l'ànima parlen,
de deus ja caiguts
s'axequen com ares
que be se desfàn
allà arreconades.

La pastora avuy
ja fa cristiana,
ficanthi la creu,
una ara idolàtrica.
Tot fentli dosser
s'aboquen les rames
que en flor esclatant
d'encens tenen flaire,
abelles a vols
fingeixen pregaries
y cantichs sagrats
els de l'aucellada.
Tot just ella amb plors
suau la consagra.
Apar qu'adorant
la creu sacrosancta
les penyes en rost
per graus ja s'escalen,
les ones pujant
com en romiatje
axequen remor

seguida de llàgrimes.
Qui adora de ver
és la guardiana
que en ales del prech
s'eleva ja extática.

Lo sol ja decau
adins la mar blaua
tot fenthi riu d'or
amb ribes de plata.
Exint los estels
are un, are un altre
se clou una nit
arreu estrellada.

III

La troba a faltar
la llar cristiana
a l'hora del res
nocturn que may falta.
La cerquen arreu
mes tot es de bades.
Cami de la mar
ja van los missatges.
Al Romani en flor
per ella demanen,
als rossos estels,
a la lluna blanca.....
Al raig vaporós
ja veuen les cabres,
y d'elles al mitx
a la llur guardiana,
mitx closos els ulls,
encesa sa cara,
y els braços oberts,
oberts en garlanda.
¡Germans, jo us conjur
per esta ramada
que no desperteu
la pastora extática
del só tan excels
qu'envejen los àngels!

DE NIT

Na Catalina ja dorm;
y quina bella campanya
la vetla durant la nit
mentres fila somnis d'angel!
San Antoni te al capsal
Bruno al portal de la cambra
y Catalina va y vé
desde'l cel a la montanya.
Porta un vestit de claror
amb vesllums de viva grana
y l'ull atónit no sab
si es la púrpora sagrada
de que en lo combat millor
s'enmantellá les espatles
o bé l'encés carmesi
de les roses de sa patria.
Are ha rebuda tot just
de Jesucrist la comanda
que no gosi despertar
a sa promesa adorada
mentres sos ulls de cel blau
restin cluchs a la son blana.
Mes Jesús no pot estar
sense s'esposa tan casta
y per la lluna be prou
ja li tramet un missatge.
La lluna com per descuit
dexa caure un raig de plata
demunt el virginal llit
amb cobrecel d'ales blanques,
y a la frescor tan suau
Catalina s' despertava.

O DESERTUM!

Com nius per exa serra
mitx amagats pel bosch,
hi havia arreu ermites
posades aquí en vol.
Batien cada vespre,
batien com un cor,
que ple de Deu senglota
senglota cántichs bons.
Tardor y primavera

Ja sa figura jayent
se redressa nimbejada
arreu d'interna blancor;
la blanquetja mes encare
la lluna que de ple cau
p'el finestró de la cambra
y d'els embullats cabells
n'hi fa aureola daurada.

En tan ascétich posat
figura apar de retaula
quan mitx tombada a devant
ja referma la pregaria.
Com breviari, a sos ulls
de jorn la mar planejava
ont ella per son Espós
llegia mots d'alabansa.
Ara vejentla pregar
apar qu'haja cobrat ànima
apar que ja li fa chor
ab sa veu de moltes aigues.
Dirian que ella y la mar
alternen en la pregaria.
També entrelliga son prech
poruga La Foradada (*)
que a-n'els cops de la maror
be tremola con una harpa.

¡Triple y poderós concert
va formant que per graus s'alsa
cap al cel esblanqueit
per sobre la nit que passa.....!

florien a-n'el sol,
mes, ay, l'hivern gelava
tot l'asceteri en flor
y are els batzers li tixen
arreu vesta de dol.

Aquí Na Catalina
be hi va per son conhort,
batega l'asceteri,

batega com un cor,
si orant per graus s'inclina
al desolat trespol,
retorna el doll davidich
a aquell salteri d'or
y arreu tot l'ermitatge
esclata en noves flors.
Del morador asceta
quedava un sol recort:
l'herba de que rosaris
ne feya son devot.
Inutilment s'espiga
tombava allà en penjoll
com de sarment vermada
ne penja el raïm d'or.
L'espiga ja resseca
breçava el ventitjol,
a cada deù breçades
be queya un gra al trespol
que l'any vinent ja treya
tendrisims rebrots nous,
y en temps de Catalina

EL SALT

¡Feis via de cap al tall,
espediu, oh aiguera hermosa
perque no estiga per vos
la maynada segadora,
que ja es lluny el demati,
la calorada sofoca
y l'ombra que fa el soley
es casi casi redona.

Be prou hi seria a temps
si l'infern amb ma traïdora
cap a vall no la llansàs
per una timba horrorosa.
Redola, redola el cos
de cap a l'avench tan fonda,
tot tenyint la curva arreu
amb la púrpora del gólgota
y esflorantse pels cairells
sa caballera aromosa.
Redola, redola el cos
y en lloch de coxi de molsa
trobá allà al fons de l'avench
los braços de sa Patrona,

l'oratje en sech renou
com aura ezequièlica
que passa entre ossos morts,
dringar arreu ja feya
rosariers colltorts.
Aqui una tasca dolça
be troba per son cor,
e hi va tots els dissaptes
quant ja se pon el sol.

¡Culliune, Catalina,
d'exes espigues d'or
umpliuvosne que vessi
el denga blau d'escot.
Donaune a les amigues
donaunosne a tot-hom,
coronin les alcoves,
s'esgranin ran del foch,
les joves per reliquia
ne duguen a-n'el coll,
la dolça minyonesa
ne porti sobre'l cor!

y en ells, calor confortant
y besades curadores.
Si se badava aquell clot
com d'un drach l'oberta gola
semble are un arch triunfal
qu'una mà misteriosa
tot exprès hagués teixit
per l'aiguera vencedora
entrelligant en clavells
flors de ginesta festosa.

¡Feis via de cap al tall
espediu, oh aiguera hermosa,
aplegau del canti fes
los tests que hi per la molsa.
ompliulo, oupliulo aviat
en la font que tot just corre
que ja passa ansia per vos
la maynada segadora,
es ben lluny el demati,
la calorada sofoca
y l'ombra que fa el soley
es ja redona, redona!

EL DIDAL

Vorera de la mar un dia
vaitx trobar un didalet,
seria de la Beata
quant se cusia el velet?

CANSÓ VALLEDAMOSINA.

Na Catalina ja cus
amb ma amorosa,
per prest entrar al Convent
la blanca toca.
De la massia el tragi
ja la destorba
y per cusir mes a pler,
oh mar calmosa,
a t'ample ribera d'or
ella debota.

La blancura de sos dits
pren per estones
el vel, y mentres lo cus
amb veu d'alosa
l'incendi intern de son pit
cantant desfoga.

Quant la sent lo pescador
al lluny s'entona,
puis que canta axi mateix
l'història dolça
d'una donzella gentil
que canta y broda
a la vorera de mar
ben concirosa.

Quant Catalina alsa el cap
fent com qu'escolta
aleteja suaument

sobre les ones:
No sou marinera, no,
sou reina hermosa!
Com lliri blau, la mar gran
de goig tremola
y'el mòvil calzer inmens
l'ungeix d'aromes.
Ses ales baten les naus
com de coloma.
La Foradada be apar
sobre les ones
geganti molar reull
que el cant escolta
y tot escoltant, de pler
s'enorme coa
acaricia suau
la blana molsa.

Tan bon punt lo didalet
del dit s'escorre,
de son dit aponcellat
botó a mitx rompre.
Lo didal demunt el roch
cayent rebota
rebota fins dins la mar,
tot just les ones
bressolantlo per endins
com per penyora
l'amaguen entre sos plechs
que ella escorcolla.

¡No'l cerqueu, nina gentil,
debadades fora!

DESPEDIDA

«¡Conca del cel, espléndida y florida
Lo ditxós a-re-veure't vull donar.
El Senyor a son tálam ja me crida.....
quant Ell d'estels sa guarda
per ton campatje havia ja espargida
la d'ovelles jo treya a pasturar!»

«¡Que eren de breus les nits de l'estiuada
passades en col-loqui saborós!

cada nit, diadema aurigemada
ell me feya de perlas de rosada
preludi d'aquella altre
amb que vol coronarme'l front fangós.»

«Adeu, oh mar, obert com breviarí
que mostres cada jorn un novell full
ont solia llegir y meditarhi.....
adeu, vella olivera,
que'm daves ton fullám per mon rosari
tot inclinatme lo ramatge rull!»

«Adeu, montanya esquerpa, adeu, masia
dormida á l'hora, adeu, romani en flor.....
adeu, oh forta penya,.
que als cops de la maror qu'entorn bullia.....
axecaves remor de salmodia
com no l'alsava combatut mon cor!»

«Adeu, adeu, cosina ben amada,
que'l cel prosperi tos humans amors!
Sobre ton front jo deix esta besada
sobre ton front de lliri
que a l'hora trena somnis com de fada.....
¡Mes, ma pensa ne fila de millors!!»

Al cap darrer, l'aubada joganera
tenyia arreu de grana el firmament;
queya de plé en la cambra riolera.....
com en vestit de púrpura
nupcial s'axeca ja..... y la cordillera
se con mou amb intern escruximent.....

Crespons de dolls enterboleixen l'ona
verda a la riba, y enfora de safir,
ja la gavina canta
com quant tempesta próxima pregona,
la correntia ja sos dolls afona
y les flors ja s'obliden de florir.

No tornareu? li diuen les boscuries.
No tornareu? li diuen ja també
tots los aucells, amb funerals canturies.
Oh! L'Esperit profétich
la boira li aclareix de les centuries
y contesta resolta: Tornaré!

¡Véusela ja! Es tornada!
Si abans, au peregrina
dels anys la primavera,
pero l'hivern del cor,
aquí passá, mes are,
per voluntat divina
demunt aquestes roques
ha fet ja com gavina
son niu d'algues en flor!

Floreix una capella
aont era'l dormitori;
la mar arreu blavosa
que corre a l'horitzó,
tot just sembla a ses plantes
catifa d'oratori,
es l'escabrosa rampa
inmens reclinatori
del bosch en oració!

Adórala, oh Mallorca,
ta Santa casolana!
y Vos, pagesa excelsa,
la Mare prosperau,
avuy que sos productes
mostretja ben ufana,
prosperaula y per darli
crexensa soberana
d'eix trono devallau!

¡Tornau treure l'antiga
filosa arreconada
que en mina convertiau
de rich argent en fil;
que brunzi el fus que fentne
monótona ballada,
replega per entones
l'estopa ja filada
per vostre ma gentil!

¡Tornau baxá a la platja,
oh célica gavina,
que l'anyorança ha closa
la boca al mariner,
y el cant ja no ressona

suau per la marina.....

Si peixos d'or o plata
be eus plauen, gentil nina,
eus n'omplirà el falder!

Fruitareu ja les vinyes
oh vermadora hermosa
¡que eus posi sobrevesta
de grana el raim madur!
Pero fugiu, al veure
que bull vertiginosa
la dança, y que acoblada
la gent pel such mostosa
s'esvolva en ball impur.

¡Tornau cullir oliva
ja negre ja daurada,
fins que en las rames cerquin
abelles d'or, la mel;
que les cansons sencilles
axequin sa volada,
les del estol vivíssim
envers *s'amor amada*,
les vostres cap al cel!

L'hivern la fals esmussa,
lo juny be prou l'afila;
¡tornau tombar las messes
ab l'arma de la pau!
¡tornau ventar a l'era
dementre'l grà s'apila
y com riell aurific
que corre sobre argila
desborda, si'l mirau!

¡Tornau..... mes si llavores
com águila novella
preniu sublim volada
dexant els graners plens,
com encenser ascétich,
aquesta conca bella
eus doni sos aromes;
la mar, de veus massella,
ses cántigues; y's fonga
lo Teix com grà d'encens!!

NOTES. (1) Pesses de vestir que serien molt apreciades de l'antigüea mallorquina, quant, com a ferman-
sa, el vell, barba gelada, n'oferí a la joveneta de la cansó popular: *Vola, vola rossinyol*. Diu aixís:

Ell tot d'una'm prometé—unes faldetes de grana—y un mantell de girasol—cusit á la castellana.

(2) Miramar, fundació la mes encobeida del gran Ramon arribá a esser després de moltes evolucions, pro-
piedat en sa major y millor part, dels parents de la *Beata*, y allá passá ella sa juvenesa.

(3) Devant per devant del puig del Moli, hi ha un puig cónich y pelat que te el nom arabich de Na Fátima,
distint per lo tant del de Puigpunyent.

(4) Enorme penya que está dins la mar al devant de les cases de Son Gallart.

Homenatge a En Joan Maragall

Continuant las adhesions de periódichs y particulars fins a formar una llista ben respectable, vist l'acort unánim ab que ha sigut rebuda nostra idea, per tot el mes de Setembre convocarem una reunió de periodistas, en el local del Centre Excursionista de Catalunya, qu'ens ha sigut galanament cedit.

*
**

Hem rebut, ab una gran dolsor, el següent Missatge endressat a En Joan Maragall.

AL SEÑOR D. JUAN MARAGALL.—

—*En Barcelona.*—

Queremos, maestro, rendir á usted hoy un homenaje de admiración.

La mayor parte de los que firman este papel no tienen la "pluma autorizada" de los escritores que van á firmar un documento análogo, con destino al Conde Leon Tolstoy, el Grande.

Somos muy modestos y muy entusiastas admiradores de la obra de usted, y queremos que el autor de ese fragmento de clásica serenidad, *La Vaca Cega*, sepa que nuestros espíritus están con el suyo y que ha llegado á nosotros el mágico efluvo de su poesía.

Y aunque no acertemos á expresar el sentimiento de admiración que nos guia, haremos constar para estímulo de los escritores de lengua castellana, que consideramos como tres de los más grandes poetas de la *Península* en los tiempos modernos á esos tres grandes bardos, que se llaman Guerra Junqueiro, Mosen Jacinto Verdaguer y Juan Maragall.

Hoy, al felicitar al egregio poeta, sentimos alegrarse nuestro espíritu.

Madrid 28 de Agosto MCMIII.

*Alberto Martos.—Bernardo G. de Candamo.—Ramón de Godoy.—
R. Balsa de la Vega.—Camilo Bargiela.—Viriato Diaz-Perez.—Mateo V. de
Soto.—Rafael Urbano.—José Luis Fernández.*

En R. Simon y Brunet, el de la crossa

Els llegidors de CATALUNYA vegeren en nostres planas unas crónicas musicals firmadas per en R. *Simón y Brunet*. De sobte, las crónicas cessaren, y's publicá la següent actualitat:

«BUENAS NOCHES SENYOR DON SIMÓN!—Aixís se diu una sarsuela de l'Oloná que feya riure a nostras bonas avias enfarbalanadas—aixís s'anomena una horrible tragedia *acaecida* a nostra Redacció.—El senyor Simón y Brunet, nostre ex-crítich era un malparlat; tot ho trovava mal fet; tot ho volía saver.—Donchs are, ja es un simón que du el lletrero *Se alquila*.—Que fassi bots y rebequerías y piqui de peus.—Els homes passen y l'Art queda.—Música Catalana aún *Vives!*»

No compreném porque havían corregut estranys remors sobre la personalitat de R. *Simón y Brunet*. Uns deyan que'l tal *Simón* existía ab aqueix nom y era natural de Folgarolas. Altres asseveravan que R. *Simon y Brunet* no era sino un novell pseudonim de la Victor Catalá. N'hi havia que juravan y perjuravan que'l tal *Simón* era una viola del Liceu, un home baix y rodanxó, ab una piga, que sempre porta una ampolleta de cognac a la butxaca, y de tan en tan s'atura en un recó per beure un glop. Altres ab manifesta ceguera deyan que's tractava den Sampere y Miquel. ¡Lo que pot el comeratjel

Las quatre acepcions eran igualment falsas. En *Simon* no es de Folgarolas. No es la Victor Catalá. (Sobre aquesta personalitat, ja CATALUNYA feu alguna llum entre l'espés misteri, assegurant que Victor Catalá era dama; avuy alsant un altra punta del profundíssim mantell tenebrós podém assegurar que no viu a Barcelona. Per lo tant, cau pel seu fonament la especie per alguns propalada). No era el viola. Y finalment ¡com podia ser en Sampere y Miquel! Un senyor, qu'ell mateix diu que si alguna vegada ha escrit de Música, ha sigut per obligació, qu'ell ja ho veu que no hi entén, qu'are que surtirá regidor ja's farà posar al tanto per en Sadurní.

Donchs en R. *Simón y Brunet*, es tot senzillament, en R. Simón y Brunet (sense subratllar). Un noy alt, gros, d'un blanch mate. ¡El pobre! No beu cognac; més aviat necessita analéptichs. Cada vespre's lleva per pendre un rovell d'ou. De féculas y tapiocas, no'n vulguin més. Ha passat la trentena. Dú a tot hora un bastó de crossa. Els habituals a concerts, el coneixerán segurament. Quan comensa la primera pessa, tanca els ulls. No es que dormi; es que's concentra. Las ondulacions armónicas l'hi produheixen inefables esgarrifansas. No més una cosa escolta ab els ulls oberts; un himne prou conegut. Llavors eleva la crossa per demunt de las multituds.

Viu absolutament sol. Es generós, y sensible. Però té un defecte; es sardónich. Sas paraulas son com estylets. Els seus somriurs recargolan. Quan parla ab incisió, sos llavis se tornan terrosos. Li agafa una rigidesa cadavérica. La crossa s'agita convulsivament. Burxa, mossega, troseja, esmicola; forada d'una manera lenta, però segura, con un sacatapos.

Tot aixó es absolutament incoercible; se tracta d'una crisi, y els dicteris son tan inconscients com els passos del somnambul, o el serrament de dents del epiléptich. Prou ho diuen els estertors y la mirada hagrada.

Per aqueix mal, el Dr. Genoll, li aconsllá las emanacions salinas. Seguint las sevas indicacions, en R. Simon y Brunet, sempre ab la crossa, s'en aná cap a Cardona.

Cardona, partit judicial de Berga, provincia de Barcelona, diocessis de Vich, la mitjdía de Berga, al nort de Manresa, te 4,360 habitants. Encare que'ls voltants son montanyosos, té al O una gran plana, y un altre al N, ab una inmensa y fertilísima horta, que rega l'Aiguadora. Las ayguas y demás agents metereologichs han ocasionat la formació de grutas y grans clots o *bofias*, de que está plena aquella terra. La mes notable es la Bofia Grau. Fou Cardona la Udura de Ptolomeu? La sal de Cardona era la tan vantada per Aulus Gelius? tot son ombras!

En R. Simon Brunet, havia d'anar cada vespre per la sal. Tenía molta por de las bofias. Avansava ab lentitut. Ensá y enllá se li acudía un motiu per un ópera que compon (*Una ombra blanca y un puntet vermell*, ab lletra d'En Joseph Carner). Ja li savia greu algun vespre, d'haver d'anar a la sal. Pero el Dr. Genoll ho volía.

A l'una má duya la crossa y a l'altra má duya el rovell d'ou, o millor dit, l'ou (la clara y la closca las llensava dintre d'una bofia).

Nostre amich solía passejar diariament pels carrers de Cardona, trist, ab unas calsas de fil. Un temps havia cregut en una gran resurrecció musical a Catalunya, pero havia perdut l'Esperansa, y se sentía torturat pel Dubte y per las Furias.

Com en R. Simon y Brunet té una melangia en els ulls, las donzellas el miravan compassivas. Però ell, las trovava totas lletjas. Després, gracias als encoratjaments d'un hardit comissionista, pródich en gracias, feu algunas incursions amorosas, sempre agitant tristament la crossa.

Un vespre, estava tot malhumorat. Havia estat contemplant al Alcalde de Cardona que te dugas fillas, y sense saver perquè, li havia vingut a la barretina alló que cantan las mossas;

*De las dos hijas que tiene,
si me quiere dar la una.*

No's podia treure aquell motiu del cap, y tot músich sab el torment horrible qu'aixó significa. Per fi deixá al excelent alcalde, y s'en aná a beure una gaseosa. Parlá una estona ab la expendedora, y li tocá la barbeta ab la punta de la crossa. L'expendedora digué ab molt bon acert, qu'aixó feya més admirador del *Rigoletto* que del *Parsifal*.

Finalment en Simon s'en aná cap a la sal. Al ser a la mitja nit se begué el rovell, y llensá clara y closca dintre una bofia.

Grans vapors eixiren del cau tenebrós, y una figura blanca com la lluna, s'acostá a l'esglayat Simon, per qual testa passarén vertiginosament els recorts de Norma y Nurreduna.

—Remigil!—digué dolsament l'aparició (qu'aqueix es el nom d'en Simon).

—Oh! Qui ets?

—Pensal En unas minas de sal!—digué ab conmovedor refilet de rossinyol

—¿¿¿.....???

—Soch la muller del Loth!

—Qué vols de mí?

—Per qué, m'has tirat una closca? Jo dormía, y la son m'era dolosa. ¡Remigil! ¿Per qué m'has despertat?

—Jo... No volía... El doctor Genoll...

—Peró ets meul Tu't pensas qu'ets viu, y no ets viu; ets mort! La gaseosa qu'has pres, era feta ab sacarina!

—Ah!—exclamá en Simón que savía Química.

Y, al lluny els grills feyan:

*De las dos hijas que tiene,
rich, rich, rich.*

Y las granotas:

*Si me quieres dar la una.
cuac, cuac, cuac.*

Peró la tortura no era prou forta. Grills y granotas se posaren a cantar la agonía de Mimí, de *La Bohème*. En Simon se sentia morir.

—Empórtatem!—digué a la muller de Loth.—Avans sotérram que sentir aixó!

Y la dona de Loth, prenentlo pel bras, l'enfonsá lentament per la bofia. Lentament, lentament, fins que sols se vegé un tros de crossa.

La crossa iluminada pel raig de lluna, restá inmovil tota la nit.

Al dematí següent, el trevallador Paciá, anant a treure sal, vegé la crossa. Tiva que tivarás, al últim sortí en Simon. Ab aquella nit passada dintre la sal, s'havía curat completament. Sa fesomia havia sofert notables variacions. Sas galtas eran vermellas y li havia sortit una forta y espessa barba roja. Llavors compregué que tot lo de la muller de Loth, havia sigut un somni, y qu'ell, dormit o febrós, havia caygut en un forat, afortunadament prou petit. Prengué la crossa (que ja li ha salvat la vida tres vegadas) dongué quinze céntims a n'en Paciá, y s'en aná cap a Cardona.

Avuy ja es a Barcelona. Ha cambiat de caracter. Es afable y fa broma. Recita crónicas de K. O. K. quan la gent está de bon humor; si se tracta de cosas serias, fa l'entés ab paragrafs selectes d'En Wifret Coroleu. S'ha abonat a l'opera *Baratta*. Trova qu'ho fa molt bé. S'abonará a *Eldorado*. Cantusseja el *frou-frou*.

ALBERT AGUILÓ.

Fragments de l'Ópera Inédita "Canigó"

Preludi

CHOR DE PAGESOS

*De bon matí
pujém a San Martí,
pujém a veure l'sant;
la costa n'es florida
pujémhi tot cantant.*

DE MADUXERES

*D'ayre, gerderes
y maduixeres,
cuytém, cuytém,
y pregarém
al sant qu'ens umple
los cistellons
de ses maduixes
y sos gerdons..*

DE SEGADORS

*Ab la fals en bandolera
cap a l'hermita
pujém, pujém;
puig es bona la cullita
sota les cuves
com dansarem!
De bon matí
pujém a Sant Martí.*

D'ESPIGOLERES

*Li portem les dauradelles
y roselles
a faldades
v dels camps y les garrigues
les espigues
mes daurades.*

DE LLENYATAYRES

—Hont van los llenyatayres
hont van ab la destral?

—A fer nostres canturies
al sant de les boscuries
que'ns guarda de tot mal.

De bon matí
pujém a Sant Martí.

DUO

PASTORET Y GRISELDA

—Griselda que Deu te quart.

—Pastor, Ell te dó bon día.

—Com vas sense rés al front
en eixa terra fresquívola?

—Es que porto un niu d'aucells
a dintre la barretina.

—Veyám quins aucells hi dus,
¿son estornells o cardines?

—Ni cardines ni estornells
veyám si els coneixeries.

—Per lo pit roig los conech
son reyetons de verdissa
qu'al hivern cercan la vall
y en primavera la cima.

¡Oh quins aucells tan bonichs!

¡Quina niuada tan rica!
cada un sembla un clavell,
tots junts una clavellina.

¡Si me'ls volguessis donar
jo com els recaptaría!

—Donchs ahont te'ls posaré?

—En ma falda de pellissa
Veniu, aucellets, veniu
dels pastorets companyia.

—Griselda vétels aquí,
y aboco la barretina.

GRISELDA (*dexantlos volar*)

*Volau, reyetons, volau,
jo vull servos bona amiga;
cantadors del mes de Maig
malhaja qui us engavia!*

(El pastor se n'va)

GRISELDA

*Que cantin y refilen
pobres auce lls!
tambe jo cantaria
si n'sapigués com ells.
A dintre de l'ermita
he vist al meu Gentil;
que bonicoy estava!
era una flor d'Abril.
Per reposar y beure
m'acostaré a la font;
potser entre els arbòssos
veuré de lluny son front.*

† MOSSEN JACINTO VERDAGUER.

De la Revista Madrilenya *Helios*.

En Tomás Forteza

La generació novella fa com els nins malcriats, que disputen ab llurs pares y'ls critiquen y menyspreuen llurs sacrificis; sense esser un prodigi d'inspiració y molt menos, jutja ab cert ayre de superioritat y com á mitj despreciatiu els pares del Renaixament actual y'ls titla á lo mellor no tenint en compte la época ni les circumstancies. Perque es la veritat; en que l'escriptor no sia, qual vol En Taine, producte necessari del medi, ordinariament li deu tot ó casi tot, just els talents verament genials se sostrauen y fins reaccionen ccntra sa influencia y per açó no'ls-e sol comprendre son temps; aixís, estudiant els escriptors dins l'ambient social hont han viscut, que es com s'han d'estudiar els homes y'ls fets, totduna's comprén lo imposible de que surti perfecta la obra dels primers literats en una llengua que no s'era conreuada de sigles, á la força ha de patir d'aquella inconsistencia, d'aquella vacilació, d'aquella poca robustesa, del ayre primitiu característich de les literatures joves. Per altra banda, natural era després d'un tan llarch aclaparament y castellanisació, el retorn brusch, exagerat á lo vell, á n'ls mots,

formes y assumptos de la vella Catalunya; l'arcaisme es defecte de la ressurrecció literaria de tota parla, corromput, com es consegüent, el llenguatge familiar y, molt més, afeginthi l'imposició aborrida d'una nació forastera. ¿Y'l posat artificios y acadèmich que té d'estrany en nostres poetes de mitjanies de la centuria passada si s'inspiraren al calor de certamens? gracies á la ànima catalana, inimiga de convencionalismes y adoradora de lo fresch y natural, els mals no han estat majors per aquest cantó y la ingenuitat marca ab sagell inesborrable nostra literatura.

* * *

En Tomás Forteza (A. C. S.) es un dels primers sembradors del ufanós jardí, la esplendent florida del qual embaladeix á propis y extranys. Ses poesíes espargeixen sentiments placivols y amaren el cor de pau y benestar; retraten una ànima pura, lliure del bull-bull de les passions y enamorada de lo bo y de lo bell; comuniquen l'encant y'l benestar de les valls galanes. Lírich abans de tot, en no escriure d'encàrrech sinó obligat per la afluencia d'inspiració, lo expontaneitat el fa escriure com parla, ab dificultat se li escorre una que altra paraula ó construcció antiquada: es que, natural de per si mateix, ho es á pesar de les traves y convencions de llavors; l'himne á la Verge de Lluch, *Puis de Deu y dels homes* etc., les estrofes de *L'oferta del pastor*, *Fochs*, *A'mon nebodet*, *Temps era temps*, *Lo mal fill*, *Bens perduts*, *Lo claveller*, *Flor marcida*, l'oda premiada *A la Verge de Montserrat* y la majoria de les aplegades ab el nom d'*Harmonies* ne son bella mostra. ¡Quin agredolç més deliciós el de *Temps era temps!*; ¿y *Lo claveller?* sens dupte es de les mellors poesíes del torn aquesta imitació de les cançons populars mallorquines, té'l saborino de les maduixes de bosch:

¿Cançonetes voléu vos?
Cançonetes jo no'n sé...
¡No vos enutjéu, mon bé;
no més per agradarvós,
cançonetes vos faré!

Un cas eus vatx á contar
que'n nostre temps s'es seguit,
es un cas que fa plorar
á'n el qui hi gosa pensar
y ne té lo cor ferit.

Garrida n'era, garrida
una jove com les flors;
¡si ho era rossa y polida!
casi tant com vos, ma vida,
que teniu presos los cors!

Los ulls eran dues mores,
sos cabells eran d'or fi,
sa blancor la del jasmí,

ses colors encisadores
com la rosa al dematí.

.....
.....

Y aquesta fadrina tenia un claveller ufanat que li regava cada vespre'l bergantell més garrut de la vila; vengué qu'un galant senyor s'enamora del claveller y mudant á lloch estern, ses olors perdé y quedá groch y pancit.

Y baix d'aquella finestra,
aont pompós era nat
lo claveller tan regat,
hi varen trovar un vespre
lo cos fret de s'estimat.

¡Ay amor! ¡ay amor mía!
¡si'm donau guerrer á mí,
claveller de galanía,
jo tendré la malaltía
de que l'altre's va morí!

Cançonetes voleu vos;
cançonetes ja teniu;
l'amor me té tan catiu,
que sols per agradarvós
de mort tornaría viu.

Qui tracta'l género popular de aquesta manera, es un poeta de bon de veras; no está lo bell molts de pichs, ni lo nou, en cercar conceptes difícils sinó en expressar be els corrents; per qualca cosa ha dit, no recort quin home ilustre, que *les coses menudes son les més grosses*.

Y vataquí com á n'ls primers poetes del Renaixament ja s'hi destría ben marcat un dels distintius de nostra literatura. Perque no té ella com altres, la castellana per exemple, un *dialecte poétich* especial, certes formes ó paraules llampants per la poesia sola, expressions fetes aporta que li donen un ayre afectadament aristocrátich; ben al seu revés, els poetes cataláns, fugint de tot límit convencional, malavetjen sempre usar el llenguatge de la prosa diaria, oretjen llurs produccions ab els sanitosos ayres de montanya, realistes per temperament de raça ho son en assumptos, en imatges, en sentiments y en la manera d'expressarse.

Transpúen generalment les poesies d'En Forteza sensibilitat exquisida, doctrina sencera y ben fonamentada, frase pintoresca y bastanta correcció d'estil; entech jo al menos que no se n'hi pot demanar més atesa sa época. Ahont se presenta més marcada la personalitat del autor, es en la part que ha nom *Harmonies*; com correspón á n'els darrers anys de sa vida y la literatura catalana ja s'era del tot refeta, les belles qualitats de son enginy hi resalten per manera admirable; prou s'hi nota ja en les *Harmonies* la pulcritut que distingeix á n'ls poetes mallorquins. L'introducció es bellíssima, y totes les demás

composicions ho son belles, les més perfilades del volum; vantaquí una, la primera que m'es venguda:

D'en terra pren la volada
una gota de llecor,
s'eleva vers l'estelada
del sol de Deu al calor,
y en reb vida y resplandor.

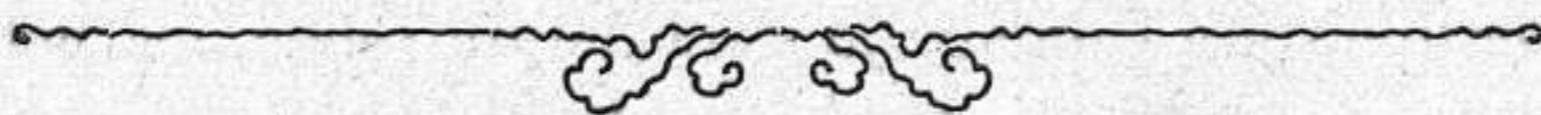
Llevoreta del cort meu,
si al foch d'amor t'embellías,
y't daurasses, tost serías
una estrella al cel de Deu.

A'n'ls principis dels Jochs florals (avuy encara no es ben perduda la costum) tothom qui feya versos, solía cantar en romanços les gestes patries, d'aquí tot un Romancer en la nostra Antologia. En Forteza també'n té de Romancer, emperó certament que es flui-xet, li manca originalitat é inspiració, es amanerat y sens interés, li manca calor y vida; just un, *L'ombra d'En Muntaner*, s'enlayre ben amunt sobre'ls altres; aquest si que es digne d'ensaborirse; l'ayre vell que li dona son estil antich, el fa de lo més simpátich.

* * *

Actualment Mallorca comença á desxondirse. Els conreudors de la llengua no's conclouen á un que altre visionari, sino que'ls visionaris formen estol, ben garrut per cert, y tenen qui'ls escolta ó llegeix, y la massa de la gent no s'extranya de veure usat el mallorquí en reunions públiques, y poch á poquet s'esvaheixen preocupacions y les classes ilustrades comencen més ó menos conscientment á sentir y voler en mallorquí. Y es generalment reconegut, ab ergull ho dich, que'ls escriptors de la *Roqueta* no van coua coua á n'els demás cataláns, ben al contrari, entre'ls primers y més esbrinats allá están ells fentse admirar de lluny. D'un grapat de sigles que no n'havíam tengut cap de literat una mica prestigiós; la natura era la mateixa y ningú sabia cantar ses galanías y magnificencias; ¡tan pastat ab nosaltres está l'idioma, tal es la maravellosa vitalitat que basta ell sol perque rebroti lo sech! Mallorca era un reonet de mon, y si sonava alguna vegada, més que per ses hermosures naturals era pels fills gloriosos que en temps antich la sublaren amb son geni, puix, com diu En Federich Sehlegel, lo que fa verdaderament immortal á un poble y'l perllonga á través de les edats, es la estelada de sos sabis y artistes; Alexandre s'esvahi just una inundació passatjera, Aristótil y Homer en camí viuen y viurán vida real mentres hi haja homes al mon.

JOAN ALZINA Y MELIS.

Joch de nins

Ay temps que passa y no torna!

(COLLELL)

*El temps es d'ivern cruel;
Les boyres corren pe'l cel
A la part de tramuntana...
Se sent un fret qui trapana,
Senyal de neus y de gel.*

*Y ve la fosca glassada;
Y al voltant de la flamada
Que ja crema dins la llar,
La gent arremolinada
Ja no pensa en tremolar.*

*Cada cosa en el seu lloch,
Tot brilla á la llum del foch,
L'aram y les gerres plenes...
Y fins la sanch, qu'en les venes
Se transparenta á poch, poch.*

*Les galtes com la roella
Los ulls vius com la centella,
Els nins al joch son tornats:
¡Benhaja la gent novella
Que sempre te jochs armats!*

*«¡Volan, volan los aucells
Y naltros darrera d'e ls!»
Esclamen veus argentines.
«Volan volan les tintines!
Volan volan els füells!»*

*Y entre rialles y crits,
Entre espines y esclafits
De la llenya ben encesa,
S'alsan al aire los dits
O s'acálan ab prestesa.*

*El padrí, ab un cop d'ullada
Sol apagar la remor,*

*Com el fruit de l'aucellada
S'apaga ab l'escopetada
Que dispara'l cassador.*

*A ran del foch ningú manca;
Tot-hom ab conversa franca
S'esplica, axí com pertany,
Parlant de'l blat de la tanca,
De les cullites d'antany,*

*O be de guerres llunyanes,
De l'axut ó de la sahó...
«¡Volan, volan les milanes!»
«¡Volan, volan les campanes!»
Se sent baxet al recó.*

*Qui jugar també solia,
Ja no juga avuy en día,
El seu bon temps es passat:
Dels aucells en companyia
Sos anys més bells han volat.*

*Ja no escolta les rehons
De si volan els fiblóns
O'l fum de les xemeneyes...
Sap que volan les ideas,
Sap que volan les cançons.*

*Sap que'ls corets tenen ales
Que poden volar ben lluny
Lluhint del amor les gales...
Com papallons y cigales
Qu'esmalla lo sol de Juny.*

*Y encara avuy dolsament,
Vibra el cor de sentiment
Ab los jochs de l'altre día,
Anyorada melodia
Que's renova eternament.*

MARÍA ANTONIA SALVÁ.

De vostra casa

De ma darrera visita a "Cá l'Herbolari"

A mon cosí n'E. B. y B.

*De vostra casa, bon amich,
sempre me'n duch recorts galans;
lo més modern, lo més antich,
en ella's besan com germans.*

*Té «un no sé qué» de poesia,
un agre-dols original
que no's pot dir de pagesia,
ni de castell senyorial.*

*Potser l'aroma d'elegancia
de vostres arbres forasters
s'ha barrejat ab la fragancia
dels manats d'herbas remeyers*

*qu'en un recó del vell armari
tal volta restan oblidats,
per l'hàbil má d'un herbolari
ab paciència destriats.*

*Jo he visitat las esculturas
de vostra llar monumental,
sas enigmáticas figuras
de senzillés patriarcal.*

*He resseguit fins las arcovas,
las vidrieras empenyent,
y m'han donat sagradas novas
d'un altre temps y una altra gent.*

*En una d'ellas, la padrina
com una llantia s'hi extingí...
Encare hi flota la polsina
que sa mirada enterbolí...*

*Cercant recorts de la vellura,
d'un moble obriu los calaxets
y m'ensenyau ab má insegura
de vostra mare uns brassalets...*

*Obrint després una altre porta,
hem arriuat al menjadó
quinas parets ab llum sumorta
besa un artístich llantió.*

*D'una espayosa y rica sala
m'heu regalat ab los tresors
com rey esplendit que fa gala
de sos palaus encantadors...*

*De la vostra ánima d'artista
tot lo que us volta'n reb l'encís...
¿Será per xó qu'es á ma vista
vostra masia un paradís?*

*Tot es en ella d'un gust átich,
d'un moderníssim gust antich
que tot lo d'ella ho fa simpátich
com ho sou vos, mon bon amich.*

*Lo sortidor hont las «paytidas»
s'hi miran sempre ab ulls de són,
lo gran-rexat hont esculpidas
hi ha mil finesas... á altre món,*

*á un mon reple de gois estranys,
lo cor s'en portan, bon amich...
¡Pugau fruir de tot molts anys!..
Tal com ho sento vos ho dich.*

JAUME BOFILL Y MATAS.

Viladrau.—Estiu de 1903.

Flacre de Montanya

Del Mas

I

El bover

—*¡Bové, 'l cap viu! crida la masovera,
Guayta'ls baylets com trescan ja per l'era!*

*¡Avia'ls bous, avia;
Que'l sol á ningú espera
Y ja's fá día!*

*Y l'aixerit Bover,
Que prou coneix el crit que'l desensonya,
No's torba pas á entretenir la nyonya,
Y arreconant el jas, qu'encar l'atreu,
Tot resolut l'hi dona un colp de peu.*

*—¡Ja va, mestressa! crida.
Y obre'l tancat. Els bous, passant l'eixida,
Entran al camp ab solemnial patxorra
Y éll va'l darrera, voleyant la porra.*

*¡El camp! ¡que bell!.. La boyra s'hi agombola
Y s'estira manyaga y s'abressola
Sobre'ls daurats rostolls...*

*Boy pasturant,
Els bous s'han fós esgarriats entre ella
Y l'aixerit bover, del marge estant,
Els coneix un á un pel toch d'esquella...*

*El roig vadell bruela anyoradís
Y esma-perdut en mitx del camp es para;
Pel torrent enclotat y amagadís
Un glop de boyra se l'hi ha endut la mare.*

*Y un ull de sol, que va pujant depressa,
Cau demunt la boyra, l'atravessa
Y omple de llum tot el torrent vehí...*

*Salta'l vadell d'un bot dintre'l camí,
Cabriolejant de goig; y no s'aplaca,
Fins que pot assolí
Les inflades mamelles de la vaca.*

*—¡Bon sol ens mena Deu! crida'l bover,
Arraserantse á l'ombra d'una alsina.
¡Benehit sia'l sol que'ns il-lumina!
Y'ls batedors, que'l senten, han respost:
—¡Benehit sia'l sol que Deu ens mena!
¡Tú l'hi tinguessis de parar l'esquena!*

II

Deu hores

*¡Tocan las nou... las deu!
A l'era'ls ha arribat l'hora feixuga!
¡Sino que siga per voler de Deu,
La forca no's belluga!*

*Sota del roure vell
Hi ha ran de soca'l provehit cistell.
Y á frech á frech de nansa
Temptador el porró son coll avansa.*

*Els batedors s'han comensat á moure
Cap al indret del roure...*

*Y el blau porró lleuger, corre que corre
Y assí y allá dona delit y engresca,
Fidel company de la morena llesca
Qu'entre les dents del batedors s'escorre.*

*De tan enlayre que'l bailet xerrica,
El brás arremangat tot li tremola,
Y el masover l'hi diu:—¡No'l planyes mica;
Que'l ví es valent y'l batedor s'hi esmola!*

*Tot al entorn de l'aixafada palla
Piquen el blat les polles rezeloses
Amigues del pardal
Que, tafané, hi devalla,
Per buydar les espigues més xamoses,
Si l'imperi del gall no l'avassalla.*

*Més ja'ls baylets, que ab nou delit hi arriban
Pardals y polles ab gatzara esquivan.
Troten les mules al entorn de l'era
Y ells tot ventant la palla
Troban la forca doblement lleugera!*

III

Cap de núvol

*Al cap de núvol que, negrench, s'estén
L'avia xacrosa ja fá temps que'l sent...*

*—¡Ep, batedors, el sol que fá os enganya!
El cap de núvol baixa de montanya
Y si el «mitjorn» que'l porta no's detura,
¡Pluja segura!*

*Colp d'ull com l'avia no'l té pás ningú;
Tantost els batedors han deixat l'era,
Traydor un llamp rellú
Y'l tró y la pluja hi son á la carrera.*

*L'aigua peta rabent; les planes deixa
Salta pels marges y'l torrent s'hi engreixa;
Més, quan s'escorre la primera empenta,
Ja'l núvol se reventa,
El sol torna á lluhí,
Y en triomf per l'espai hi representa
Ses llums boirosses l'arch de Sant Martí.*

*¡Que fresch l'ambient!
Que netes gronxan son capsal al vent
Les alsines sureres!
Atretes d'un bell raig de sol ponent,
Hi surten á rabeig les cadernereres,
Estarrufant ses plomes carmesines
Al degotís pausat de les alsines...*

*Pel marge del torrent, de canya á canya,
El seu teixit hi recompón l'aranya;
El seu teixit que mil colors desperta,
Si en mitx de l'ombra un raig de sol l'encerta.
Y á flor de terra la pacient formiga
Del cau amunt s'en puja
Per obrir camps endins, siga allá ahont siga,
El rastre antich que l'hi ha esborrat la pluja.*

*Y l'hereu masover les terres mira
Y, desvagat, s'estira:
—Cap de núvol! enfurismat remuga,
¡Mal llamp que se'l enduga!
¡Vetaquí que'ns estronca la batuda
Y de l'aigua que'ns dona,
Ni un gruix de dit el camp se'n assahona,
Ni un brí de blat de moro hi troba ajuda!*

JOSEPH PARAREDA Y SALA.

Per les Montanyes. 28 Juliol, 1903.

ACTUALITATS

HOJAS DEL ARBOL CAIDAS.—Ja cauen. Ja plou. Ja se sent un ayret. La gent al vespre s'aixeca el coll del vestit. En l'ambient ensopit planan el versos cursis d'Espronceda, aquell que va fer un *Diablo Mundo* qu'era un *Diablo* de Pastorets y un *Mundo* de ficarhi roba.—Endevinem en la profunditat llunyana, l'espiral perfumada del primer moniato cuyt.

RON, RON, PETIT PATAPON «QUE DIUHEN ELS FRANCESOS».—Vetaqui qu'en el Viatje Real passa una cosa deliciosa. Tothom suha. El Rey no suha. Tothom se cansa. El rey no's cansa. Tothom trova guapo al Rey; are una cigarrera, are un mosso d'estació, en fi, l'*élite*.—Bé es una cosa convencional la bellesa; Campoamor ho deya. Donchs, ab el Rey, no hi ha convencionalismes que hi valguin, tothom el trova *buen mozo*, y *guapo*, y *resalado*.—Donchs encara que no mes sigui a titol d'excepció curiosa, contaré l'impressió que m'feu el Rey quan el vaig veure. Era un dia que plovia. Jo estava *parmi* un amich d'Olot y un halebarder que feya feredat.—Passá el Rey: me semblá d'un cutis lleig, de nas humit, de llavis del color rosa brut de la cindria poch madura.—Y vaig dir:—*Que feo!* Si senyors, jo vaig dir:—*Que feo!*—No sé perquè un Rey ha de ser guapo. Com si la seva missió sigüés fer patir. *Ron, ron, petit patapon*.

MACEDONS.—Amigo, aixó es terrible! Un llegeix el diari desprevingut, prenent el dols, quotidiá, inefable xacolata; un eleva el secall ab confiada placidesa, y 's trova ab aquells foterals de desgracias a n'el *Brusi*.—Are bombas y metrallas,

are tants centenars d'homes que'ls destornillan el cap com si fos un *punyo* de bastó; are tantas casas cremadas; trens que botan enlayre!—Ves si s'ha d'anar previngut!—Jo que m'pensava que'ls turchs no mes venian sabatillas!

CATONS Y BRUTOS.—Las moscas van a la mel, perque la mel es evidentment dolsa y savorosa. Els republicans van als Ajuntaments; *même* entre els republicans hi ha furor per entrarhi primer. Tal com la gentada a la porta de la fleca en temps de fam, que diu Goethe en el Faust. No es que'ls Ajuntaments siguin una fleca, ni que'ls republicans tinguin fam. Hi van per un desitj bucolich de implantar apacibilats y dolsuras socials; han llegit a Rousseau! Volen fer que'l mon sigui un vano pastoral, solament, ab una espurneta de gas Strache.

INGLESOS.—Aqueixos dias, quin be de Deu de galtas rojas per la Rambla! Aixó son homes. Quan parlan no se'ls entén, però alguna cosa deuen dir. Els uns van vermells, els altres blanchs. Altres van de paisá, y tambe duhen barretet ab bonys com las interminables restelleras dels senyors Ramons y els senyors Nofres.—Pobrets, els hi van dar una funció de gala, y m'els hi enjegan els *Hugonots*; vatualisto, ja hi som; en Raul y la Valentina!—Pels bars y els cafes, el inglesos s'asseyan; aixó ho fan com nosaltres. Tots son modernistas: fuman ab pipa. Ah! a la seva terra hi deu fer molt vent, perquè a n'el barretet ab bonys hi duen lligat un cordillet negre. Alguns anavan en cotxe. Pillos! ja se sap que'ls inglesos viuen de deixar diners.

PREMPSA

CAMP DE TARRAGONA.—Publica ab el títol de *La Llengua Catalana* las principals reflexions que solia fer en Mr. Alcover en sa darrera excursió per Catalunya.

«L'amor y l'entusiasme que demostrèn per la nostra llengua, vos honran fòrma. Per un poble, estimar sa llengua és signe de vitalitat y de plenitud de vida intelectual. Són los pobles decadents, ensopits, amodorrats, sense cap ni centener, destinats a desapareixe y que ells mateixos acceptan y firman sa sentència de mort; són los pobles així, que desprecian, desjectan y abandonan sa propia llengua. Com fá notar ab molta d'agudesia y d'exactitut Mr. Luchaire dins la seva preciosa obra *Etudes sur les idiomes Pyrénéens de la region française*, sols abandonan la seva llengua'ls pobles vensuts si'l vencedor és d'una civilitació superior: en tal cas acceptan la llengua dels vencedors. Aixó'ns ensenya la historia de tots los segles y d'ahont se vulga. De manera que'ls catalans, valencians y balears que abandonan la seva llengua per la castellana y'ls rosellonesos que l'abandonan per la francesa, se donan per poble vensut y d'una civilitació inferior; negan la seva historia, insultan la memoria dels seus majors, y s'estenen a si mateix la patent de barbarie y estupidesa, y arriba la seva beneitura a tenir per honra y gala lo que constitueix la seva ignominia. Tot aixó fá'l poble qui's dona per vensut y de una civilitació inferior si ni és una cosa

ni altra. No, ni Catalunya espanyola ni Catalunya francesa, ni las Balears ni Valencia son pobles vensuts; cap d'ells és de civilitació inferior a la dels altres pobles ab los qui forman un Estat. Si s'uniren a n'aquells pobles, vá ésser perque volgueren y conservan tots los drets, franquicias, llibertats y immunitats propias dels pobles lliures y *sui juris* y de que abans gosavan; fou sense res d'allò que'n deyan los romans *capitis diminutio*. Si aquells Estats los han negat o violat, o'ls negan o violan cap d'aquells drets, cap de aquelles llibertats, és estat faltant a la justicia, abusant indignament del seu poder, trepitjant la seva propia dignitat y la dels altres.

No, Catalunya espanyola y Catalunya francesa, las Balears y'l regne de Valencia no són pobles vensuts: tenen los drets propis dels pobles lliures com los altres pobles ab qui forman respectivament los Estats espanyol y francès; y, si no gosan de tots aquells drets, és per un acte de espoliació y d'usurpació de tals Estats; no perquè ells hagin deixat de tenir en tota la seva plenitud cap de aquells drets.

Que's hi fixin bé'ls catalans y'ls mallorquins que desprecian, que abandonan la seva llengua per la castellana, los quals venturosament són poquissims; que s'hi fixin sobre tots los valencians y rosellonesos que desprecian, que abandonan la seva llengua, aquells per la castellana,

aquets per la francesa, los quals desgraciadament son moltissims; que s'hi fixin bé: ab aquest despreci, ab aquest abandonament se posan a n'el mateix nivell y's fan de la mateixa categoria que'ls pobles vensuts y de civilisació inferior; això és, se tiran de cap dins l'abisme de l'oprobri y l'ignominia més gran que pot venir damunt un poble: la fusió, la dissolució dins un altre poble, l'engrunament, l'anulació de sí mateix.

Que's desengayin los valencians que's fan grossos de desconeixe y de no parlar may la seva llengua, y tota la seva idea és de parlar la castellana, y consideran com a *summum* de l'ilustració y bon tò'l posseir ab tota la seva puresa l'accent castellà; que's desenganyin los rossellonesos, que's fan grossos de desconeixer y de no parlar may la seva llengua nadiua, y fan respecte de la francesa lo que'ls valencians respecte del castellà; que's desenganyin, ab això no van a cap lloch més que a la seva ignominia. A pesar de tots los seus esforços y amor y entusiasme, estemporanis y sense tò ni sò pel castellà y pel francès, tan mateix no arriban ordinariament a conseguir la puresa de l'accent d'aqueixas llenguas. Per poch que un hi entengui, a la llengua's coneix que no són castellans ni francesos del nord, d'hont és natural lo que en diuen llengua francesa. Fins y tot los castellans a Espanya y'ls francesos del nord a França s'en riuen del castellà dels valencians y del francès dels rossellonesos, y tenen motiu, per una part, de riuresen, perquè és un castellà y un francès que per un natural d'aqueixas llenguas, *fa riallas*, y siga dit això sense ofensa de ningú, sino com a tribut y homenatge a la veritat de las cosas.

s

Que's desenganyin los valencians: que's desenganyin los rossellonesos: per aprendre bon castellà ningú may anirà a València; per aprendre bon francès ningú may anirà a ne'l Rosselló. Lo qui tingui dos dits de seny, per aprendre bon castellà, se'n anirà a Castella, y per aprendre bon francès s'en anirà més enllà del Loire. De manera que de la seva mania rabiosa y obstinada, tot lo profit que'n poden treure, és quedarse sense llengua propia, just ab una llengua manlevada, que sempre, per bé que fassin, será lo que's realment, manlevada. Y arribar un poble a no tenir a casa seva y haver d'anar a manllevar a casa d'altra una cosa tan indispensable com la llengua, és la darrera y la més afrontosa de las miserias en que's pot veure un poble.

Y que no tregui ningú per conseqüència de lo que hem dit fins aquí, que siguem enemichs de que'ls catalans, valencians y balears sápigam lo castellà y'ls rossellonesos lo francès. No li som enemichs de que estudiin y sápigam aqueixas llenguas. Si en la nostra má estigués, no sols la fariam saber aqueixas, sino moltes d'altras. ¡Què hem d'ésser enemichs de que se sápigam diferentas llenguas! De lo que som enemichs ab tot la nostra ánima, és de que's desprecii, de que's desjecti, de que s'abandoni la llengua propia, y de que, negantli tots els seus drets, totas las sevas prerrogativas de llengua propia, las concedeixin a una llengua estranya, y fassin consistir tota l'ilustració y bon tò en parlar aquesta y en posseir lo seu accent en tota sa puresa, com si ab aixó'l món estigués salvat. D'això, d'aqueixa estupidesa, d'aqueixa aberració, d'aqueixa monstruositat som enemichs; contra ells alsèm la veu, y estém disposats a ba-

tallar, armats de cap a peus, de nit y dia,
fins a la mort.

PEL & PLOMA.—Publica varias poesias d'En J. Pijoan. En copiém *De pas y Mitjdia*.

Quant passava aprop
de la casa blanca,
gossos m'han lladrat
i la porta es tanca.

Quant ja soc passat
tothom qui trobava,
no'm sap dir l'adeu,
ni me'l contestava.

—Gossos no'm lladreu
no robo les cases,
tampoc pels camins
ni'l fruit de les rases.

Robo més endins,
ánimes tancades
que vull espanyar
fentles soleiades.

Casa, no vull bens
ni res del que tanques;
no vull lo que tens
sino es lo que't falta.

* * *

A dalt d'una collada
que veuen dues valls,
quant tocan a mitjdia
s'atura'l caminant.

S'asseu sobre una roca
que'l servirà de plat,
per taula les montanyes,
sostre l'inmensitat.

Convida an els que passen:

—Veni, veni germans

d'aquest bocí que porto,
menjeune xics i grans!
Com que ningú s'atura,
no's pert la voluntat,
aucells que van per l'aire
també s'han convidat.
Replegan les engrunes
i fugen a volar;
ell lliga les alforges
i torna a caminar.

VEU DE CATALUNYA.—En Gabriel Alomar prossegueix son estudi sobre *L'Aspiració de Mallorca*.

II

El període literari, pera mi, no s'enclos encara a Mallorca, ni tal volta a Catalunya. Sa primera modalitat, purament romàntica, millor dit, de palingenèssia mitg-eval, necessita'l contrapès d'una modalitat que tingui vida actual y propia. El moviment de reconstitució no seria un moviment vital si no alcansés a armonisar la naturalesa intima de la rassa ab la fórmula vivent y universal del art del dia. En aquesta conciliació s'hi trobarà el secret de convertir en acció feconda lo que és ara ensomni casi mistich d'uns quants. No hi ha res que eduqui tan seriósament els esperits com la contemplació y realisació de la bellesa. Y com l'art és la més pacífica, la més espiritual de las manifestacions humanas, l'art ha d'ensenyarnos a creure y practicar las duas grans lleys de la civilisació moderna: l'evolució y l'unió. Si en la vida interna y personal de Mallorca logrem fruir de llibertat complerta, apendrem, en la vida de relació, que'l gran motor de l'avens és l'agermanament dels pobles, porque

fa sentir la solidaritat en l'acció tota humana. Per aixó lo que s'ha anomenat separatisme, és, com a perill, una pura ilusió. No pot haverhi cap temperament reflexiu y práctic que'l defensi, avuy que la tendència innegable és cap a las grans unions, las quals no son, certament, las grans uniformitats. Nosaltres, els mallorquins, que geogràficament podriam tal volta considerar com a més possible una separació, o sia la formació d'un Estat apart, ja que l'*isolament* sembla, al cap y a la fi, lo més propi d'una *illa*, hem d'ésser els més interessats en defensar l'unió, cada cop més íntima, ab las terras continentals d'ahont arriben, com en els grans cercles de l'aigua remoguda, els darrers avensos y las darreras consecucions en la via sens fi de la llibertat.

Per lo demés, el separatisme no té si bé's mira, res que veure ab la verdadera independència dels pobles y ab la autèntica llibertat dels individus; y pot ésser tan tiranich y centralista com el madrienyisme més exagerat.

Tot aprenent a feros aptes pera'l govern propi, apendrem també a conciliar la llibertat ab la vida; y el concepte novíssim de la patria ens ensenyará a no conreuar el temperament colectiu de la nostra nacionalitat pera ferne un element de lluita o d'hostilitat, sinó pera contribuir ab més forsa (la forsa de todas las unions); y, per tant, ab més vida, á la comunitat de las nacions y dels homes. Si qualsevol dia la nostra llibertat nacional pot ésser un perjudici pera la llibertat del individu, alashoras aquell element d'unió ab el gran concert de tots els pobles, restablirà facilment la justícia.

Peró, com que aquesta unió solidaria té graus diversos d'intensitat, segons la

natura més o menys íntima de las relacions, és clar que hem d'examinar també quina és la més perentoria y convenient d'aquestas alianças. En aquet punt no crech que hi puga haver dubte. Si hi há una cosa verament nacional, ja ho hem dit, és la llengua, que floreix per excel·lència en la poesia. Per aixó la primera de las nostras mancomunitats ha d'ésser ab Catalunya, aportant un actiu concurs a la seva personalisació, que aixís serà també la nostra. La concurrència dels nostres primers poetas als Jochs Florals de Barcelona, demostrava que tots ells sentian íntimament un impuls que'ls conduia a n'aquella solidaritat. Ara hi há que seguir el moviment, fins a lograr la completa creació d'aquesta *escola mallorquina* de que han parlat alguns, creant entre la poesia catalana y la mallorquina (que també, com se sab, és catalana), aquella mateixa solidaritat nacional y originaria de l'América espanyola ab Castella, tan ben demostrada en literatura.

L'escola mallorquina serà una nova plasmació ja ben definida de l'art catalá, una nova especificació del nostre ideal comú. Un ideal, una religió qualsevol, no arriban a ésser trascendents y prolífics, sinó quan se diversifican infinitament; aixís també l'art, que és una gran y altíssima religió, no arriba a son grau més excels fins que's tradueix en infinitas formas, demostrant que cada una d'ellas és expressió natural, espontània, serena, de l'ànima polimórfica de cada diversificació nacional. Tals foren las escolas filosóficas a Grecia y a Alemania; las escolas pictóricas a Italia y a Flandes; las escolas literarias a Fransa y a la Castella del Renaixement. Tals serán ben aviat, espe-

rémho, las escolas del art catalá. Aixís és com cal entendre aqueixa paraula tan repetida y tan mal compresa, el regionalisme; en sentit de concórrer sempre ab la nostra personalitat propia a una unitat lo més gran que's pugui, a fi de aquesta

unitat concórrer també, a son torn, a circumscriures dins un altra unitat més ampla, y aixís indefinidament, fins a formar aquella inmensa y total armonia de pobles, de rassas, d'ideologies, lo més diverses y lo més personals possible.

LLIBRES

L'ESCANYA POBRES. — *Per Narcís Oller (Estudi d'una passió)—Biblioteca Popular de l'Avenç.*

De tots coneguda la novela d'en Narcís Oller que porta aqueix titol, no cal ferne elogis tardans. El nom del autor es el millor reclám, y d'altra banda *L'Escanya Pobres* rebé en sa primera edició prou entussiasmas aplaudiments de nostres crítics.

EL PROCEDIMIENTO CANÓNICO EN LAS CAUSAS DE EVIDENTE NULIDAD MATRIMONIAL. — *Por D. Juan Martí y Miralles, abogado.—Estudio leído en la sección de Derecho Canónico de la Academia de Jurisprudencia y Legislación de Barcelona y publicado por la «Revista Jurídica de Cataluña».* Imp. Hijos Jepús, Barcelona 1903.

Prou conegut es el nostre bon amic Sr. Martí y Miralles com a competentis-

sim en estudis d'aqueixa naturalesa, per que la seva sola firma sigui una garantia d'èxit.

Etiam tritas et vulgares quaestiones incudi reddere prohibitum non est: aliquando expedit propter inventa temporis et usus. Ab aqueixas paraulas de Vinnius, per lema, el Sr. Martí y Miralles estudia ab claretat, erudició y mètode el procediment canónich en els casos qu'el titol del fascicle indica, ab gran concisió, donant mostrars en las interpretacions d'un veritable y expert sentit jurídic.

—A Mr. Marian Grandia, qual *Fonética* rebérem a son temps, un de nostres companys havia de dedicarli un article, però havent caygut subtadament malalt, la publicació de dit article sofrirá algun retrás.

Imprempta y litografía de Joseph Cunill. — Universitat, 7, (devant del Seminari). — Barcelona